TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

Kasım: 1985 Sayı: 19

TÜRK-İŞ EYLEM KARARI ALDI

Kasım 1985

TÜRK-İŞ

TÜRK-İŞ/HÜKÜMET İLİŞKİLERİ 2
Özal Hükümetinin 1986 yılı çalışma programı işçi hareketinin tepkisine yol açtı. Hükümet işçilere karşıt tutumunu koruyor.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI 6
Başkanlar Kurulu 28/29 Kasım tarihinde yaptığı toplantıda, Hükümetin tutumunu şiddetle eleştirdi ve eylem kararı aldı.

TEŞKİLATLANDIRMA TOPLANTISI 11
Ankara'da 58 il temsilcisi, Türk-İş Bölge Temsilcileri ve üye Örgütler Genel Teşkilatlandırma Sekreterleri toplandı ve işçi sorunlarına ilişkin görüşlerini bir bildiri ile açıkladı.

TBMM'ne ÇAĞRI TOPLANTISI YAPILDI 15
Ankara"da 27 Kasım günü TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Üyeleri, işçi kökenli milletvekilleri ve Daimi Mevzuat Komisyonu toplandı.

EKONOMİ İKTİSADEN GÜÇSÜZÜ EZİYOR 25
Türk-İş Sosyal Politika ve Araştırma Merkezi Ekonomideki gelişmeleri değerlendirdi. Özal'ın iddiasının aksine ekonomide alınan tedbirlerin iktisaden güçsüz durumda olanları ezdiği saptandı.

İŞ KAZASI, YORGUNLUK VE PERFORMANS 29
İş kazaları ve meslek hastalıklarında Türkiye, Dünyada birinci sırayı koruyor. Bir bilimsel inceleme çevre koşullarının olumsuz etkilerini ortaya koymakta.

PARLAMENTOYU GÖREVE ÇAĞIRIYORUZ

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz 27 Kasım 1985 günü Ankara'da yapılan bir toplantıda işçilerin karşı karşıya bulundukları sorunları anlattı. TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri yanısıra işçi ve sendikacı kökenli milletvekillerinin ve Türk-İş Daimi Mevzuat Komisyonu üyelerinin katıldığı toplantıda Türk-İş tarafından hazırlanan bir rapor sunuldu.

Raporda temel işçi sorunları iki bölümde ele alındı. Birinci bölüm Hükümetin tutumu ile ilgili. İkinci bölümde bireysel ve toplu iş hukukundan ve sigorta hukukundan kaynaklanan sorunlar sıralandı.

Raporda bireysel iş hukukunun temel sorunu olarak istihdamda yaşanan güvencesizlik dile getirildi. İşçi çıkartmaların işverenlerin insiyatifine bırakılamayacağı açıklandı. Toplu iş hukukunun sorunlarının ise 2821 ve 2822 sayılı yasaların, işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası hukuk kuralları ile bağdaşmayan hükümlerinden kaynaklandığı bildirildi ve ILO ilkelerine uygun düzenlemeler istendi.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ın konuya ilişkin açıklaması 17. sayfada yer alıyor.

TÜRK-İŞ, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Aylık Eğitım ve Meslek Dergisi ☆ Sahibi Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu adına Genel Başkan Şevket Yılmaz ☆ Yazı İşleri Müdürü Av. Hüseyin Ekmekçioğlu ☆ Müessese Müdürü Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Orhan Balaban ☆ Türk-İŞ Yönetim Kurulu Üyeleri : Genel Başkan Şevket Yılmaz, Genel Sekreter M. Sadık Şide, Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir, Genel Mali Sekreter Ömer Ergün ☆ Yazışma Adresi : TÜRK-İŞ - Ankara (Telefon : 33 31 25 / 33 38 24) ☆ Abone Koşulları : Altı Aylık 900 TL, Yıllık 1800 TL. Yurtdışı : Altı Aylık 2000 TL, Yıllık 4000 TL. ☆ Dizgi ve Baskı : Demircioğlu Matbaacılık (34 14 71) ☆ Türk-İş Basın ve Halkla İlişkiler Bürosu Basın Danışmanları Burhan Dodanlı - Erkin Okay ☆ Kasım 1985, Sayı 195 ☆ Türk-İş Dergisinin bu sayısı 18.12.1985 tarihinde basılmıştır.

TÜRK-İŞ

Yazı İşlerinden

TÜRKİYE İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 28/29 Kasım 1985 tarihlerinde toplanan Başkanlar Kurulu, Mayıs 1983'den bu yana çeşitli uyarılara ve özenle korunmaya çalışılan «diyalog politikası»na rağmen, kendi bildiğini okuyan Özal Hükümeti'nin bu tutumunun yurt düzeyinde işçilere anlatılmasını kararlaştırdı.

İŞÇİLERE kimin kendilerinden yana, kimin sermayeden yana hareket ettiği tüm çıplaklığı ile anlatılırken, TÜRK-İŞ iş yasalarında da Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nün Sözleşme ve Tavsiye Kararları ile uyumlu Yasa değişikliklerinin gerçekleştirilmesi için aralıksız çalışacak. Bu arada, hür sendikacılık ilkeleri çerçevesinde, aynı değer yargılarını, aynı Dünya görüşünü paylaşan işçi örgütlerinden **TÜRK-İŞ'in** mücadelesine yardımcı olmaları istenecek...

BAŞKANLAR Kurulu'nun bu yöndeki kararların ilki 13 Aralık günü uygulandı ve TÜRK-İŞ Yüksek Hakem Kurulu için «işçi üye» göstermedi. TÜRK-İŞ Genel Başkanının yaptığı açıklamaya göre **«TÜRK-İŞ, ILO ilkeleriyle uyumlu** bir düzenleme yapılıp, işçi hak ve özgürlüklerinde Batı Demokrasilerinde egemen olan ilkeler hayata geçirilmedikçe Yüksek Hakem Kurulu çalışmalarına katılmayacak»tır.

TÜRK-İŞ ayrıca 1986 yılında toplanacak olan 830 şube, merkez şube ve üye sendikalar genel kurullarında, 67 il'de sorunları ve siyasal iktidarın tutumunu işçilere ve tüm yurttaşlara duyurma kararı almıştır.

TÜRK-İŞ'in istediği bellidir. Türk işçileri, Batı Demokrasilerinde işçilere tanınan hak ve özgürlüklere sahip olmalıdır. TÜRK-İŞ ne bir eksik, ne de bir fazla istemektedir.

Ayın İçinden

İşçi sorunları bu tarihe kadar üç defa Türk-İş/Hükümet Zirve Toplantısında ele alındı. Hükümet ilgileneceğini belirttiği konularda önlem almadı.

TÜRK-İŞ HÜKÜMET İLİŞKİLERİ

Bilinen Oyun Sahnelenmeye Çalışılıyor

ÖZAL Hükümetinin 1986'da işçiler için düşündükleri bir bir ortaya çıkıyor... Önce DPT'nin 1986 yılı çalışma programında «1985 serbest toplu pazarlık düzeninin tüm müesseseleriyle işletildiği yıl» olarak ilân edildi. Daha sonra bir İstanbul Gazetesi'ne açıklama yapılarak «Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nun 1986'da ücretlere yüzde 30 oranında zam yapılmasını düşündüğü» duyuruldu...

İşçiler ve sendika yöneticileri için bu girişimler 1983'den bu yana uygulanan bir senaryonun yeniden sahnelenmeye çalışılması idi...

Açıklamaya göre «Hükümet bu yıl da işçi ücretlerini enflasyon karşısında koruyacak önlemleri almaya kararlı (!) idi... Hedeflenen enflasyonun yine yüzde 25 olmasına karşın Hükümet yüzde 30 oranında bir zam yapılmasını» öngörüyordu. Haberde «Hükümete yakın çevreler» olarak nitelenenler, geçmiş yıllarda olduğu gibi, işçi ortalama ücretlerini olduğundan farklı gösteriyorlardı. Kamu sektöründe 1984'de 75 bin lira net ortalama ücret ödendiği iddia ediliyor, bunun 1986'da yapılacak zam ile net 125 bin liraya yükselmiş olacağı iddia ediliyordu.

«Müjdesiz Zam» başlığı altında yayınlanan haber üzerine TÜRK-İŞ derhal bir açıklama yaptı.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri M. Sadık ŞİDE «Hükümet aym senaryoyu yeniden sahneleme hazırlığı peşinde» dedi ve şöyle devam etti : «Bu Hükümetin 1983'den bu yana aldığı tüm ekonomik kararlar iktisaden güçlü bir avuç insan içindir. Hükümet işçi ile işsiz ile alay edilemeyeceğini öğrenecektir...»

TÜRK-İŞ'İN AÇIKLAMASI

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri açıklamasında şunları söyledi :

1 «Hükümet bir senaryo uygulamaktadır. Toplu iş sözleşmeleri başlamadan önce hükümet gelecek yıl için cari enflasyon oranını tahmin ederek, «Zam, bu oranın üzerinde olacaktır» demekte ve bu görüşler yanıltıcı rakamlarla desteklenmektedir. Aralık 83'ten beri her yıl bu senaryo sergilenmektedir.»

2 «Hükümet, iktisaden güçsüz kesimin felaketini hazırlamaktadır. 83'ten beri alınan ekonomik kararlar, iktisaden güçlü bir avuç insan içindir.»

3 «Bu ekonomik politika Türkiye'yi gelir dağılımı en bozuk ülkeler arasına sokmuştur. Yurdumuzda en yoksul yüzde 20 nüfusun, milli gelirden aldığı pay yüzde 3.5; en yüksek gelirli yüzde 20'nin aldığı pay yüzde 56.5'tir. İki kesim arasında 16 kat fark vardır.»

4 «DPT'ye göre bile çalışan nüfusun milli gelirden aldığı pay oranı sürekli düşmektedir.»

5 «Sosyal Sigortalar Kurumu verilerine göre işçi ücretleri

son beş yılda yüzde 33.3 oranında gerilemiştir. Ucuz işgücü yabancı sermayeye peşkeş çekilmek istenmektedir.»

6 «Yılbaşında deklare edilen enflasyon tahmini hesaplarına dayalı ücret zammı çalışanların aleyhinedir. 1980'den beri her yıl işçinin aldığı zam, o yılın enflasyon rakamının altında kalmıştır. Özal Hükümeti'nin 1986'da aynı hazırlık içinde bulunduğu anlaşılmaktadır.»

7 «Ortalama işçi ücretleri konusunda hükümet kaynakları 1984'te çıplak net 75 bin; 1985'te çıplak net 95 bin rakamlarını vermişlerdir. Bu rakamlar saptırmadır. İyimser rakamlarımız 1984'te çıplak netin 33 bin küsur; 1985'te 4- bin küsur olduğunu göstermektedir.»

8 «Hükümet, Temmuz 1984'te Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nu oluştururken, toplu sözleşmelere müdahale edilmeyeceğini, tavan belirlenmeyeceğini ifade etmişti. Oysa Kurul'un teşkilinden hemen sonra en ağır müdahaleleri yapmışlar ve yapmaktadırlar.»

9 «TÜRK-İŞ, 1986 içinde uygulayacağı bir yurt çapında kampanya ile gerçekleri kamuoyuna anlatacaktır.»

10 «Bu pahalılıkta işçi ve işsizle alay edenler, karşılığını da göreceklerdir.»

HÜKÜMET PROGRAMI

ÖZAL Hükümetinin 31 Ekim 1985 günü açıklanan «1986 Yılı Programı» da Türk Sendikacılık Hareketinin sürekli çaablarına karşın Hükümetin işçi hak ve özgürlüklerine karşı tutumunu koruma niyetinde olduğunu göstermektedir.

1986 Yılı Programının «Çalışma Hayatı» ile ilgili bölümünde, «1985 yılı çalışma hayatında serbest toplu pazarlık düzeninin bütün müesseseleri ile işletildiği bir yıl olmuştur» denilmekte, alınan önlemlerle işçilerin «satın alma gücünün korunduğu» savunulmaktadır.

Çalışma hayatını düzenleyen mevzuatın «uzlaşmayı teşvik edici özelliği» sonucunda 1985 yılında toplu iş sözleşmelerinin çok azının uyuşmazlıkla sonuçlandığı, grev kararı alınan 191 işyerinden sadece 19'unda greve gidildiği belirtilen Programda, «...1680 işçinin iştirak ettiği grevlerde kaybolan işgünü sayısı 254, 421 gibi düşük bir seviyede kalmıştır. Buna karşılık yıl içinde 692, 227 işçiyi kapsayan 1582 toplu iş sözleşmesi anlaşmayla sonuçlanmıştır YHK tarafından 7438 işçiyi kapsayan ve uyuşmazlıkla ilgili 47; 2603 işçiyi uyuşmazlıkla ilgili;
kapsayan ve grev oylaması sonucu 34; 19142 işçiyi kapsayan ve özel hakeme ilişkin 22 toplu iş sözleşmesi olmak üzere toplam 29183 işçiyi kapsayan 103 toplu iş sözleşmesi karara bağlanmıştır» denilmektedir.

RAPORDA işçilerin satın alma gücünün korunduğu yolundaki iddia da şöyle ortaya konulmaktadır:

«1985 yılında kamu kesiminde, Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulunca tesbit edilen prensipler çerçevesinde yüzde 25 + 3000 TL. şeklinde uygulanmıştır. Yüzde 27'lik oran işyerinin niteliği gözönünde bulundurularak zaman zaman yüzde 30'a da çıkabilmiştir. Yüksek Hakem Kurulu'nun da, ücretlerin düşük olduğu küçük işyerleri dışında, umumi hatlar itibariyle benzer bir uygulama içinde olduğu görülmüştür. Bu oranlar Gelir Vergisinin ilk diliminde sağlanan 5 puanlık indirim ve yüzde 20'ye kadar çıkan yeni vergi iadesi oranı ile birlikte değerlendirildiğinde, kamu kesimi ücretlilerinin gelirlerinde ortalama yüzde 37'lik bir artış söz konusudur.

Sadık ŞİDE
«TÜRK-İŞ Genel Sekreteri
«Eski senaryo yine sahnede...»

24 Ocak 1980 sonrasında, Ekonomik İstikrar Programı uyarınca yıllık beklenen fiyat artışları oranında ücretlere zam yapılması öngörülmüş, bunun yanısıra mali denge vergisi kaldırılmış, gelir vergisinde 16 puanlık azalma yapılmış ve en az geçim indirim oranları yeniden düzenlenmiştir. Sosyal ödemelerde de önemli artışlar temin edilmiş ve ayrıca 1984 yılından başlayarak ücretlilerin vergi iadesinden yararlandırılması öngörülmüştür. 1984 yılında (30.000) TL.'ye kadar yüzde 10 ve yukarısı için yüzde 5 olan vergi iadesi oranı 1985 yılında 25.000 TL.'ye kadar yüzde 20; 25.000 - 50.000 TL arası için yüzde 15; 50.000 - 100.000 TL arasında yüzde 10 ve yukarısı için yüzde 5 olarak yeniden düzenlenmiştir. Böylece, 1980'den bu tarafa brüt esas ücretlerde yer yer reel düşüş görülebilmesine rağmen net ele geçen ücretlerde pozitiflik korunmuş ve vergi iadesi ve dikkate alındığında satın alma gücünü koruyan gelişmeler temin edilmiştir...»

ÖTE yandan Özal Hükümeti'nin 2821 Sayılı Sendikalar ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunlarının «aksayan» yönlerinin değiştirilmesine ilişkin çalışmaları, «... uygulamadan edinilen tecrübeler ışığında, Kanunların sistematiği ve temel tercihlerinin değiştirilmemesine özen göstererek» sonuçlandırmayı planladığı açıklanmaktadır.

«Kanunların temel tercihlerinin değiştirilmemesi» gerek 2821 Sayılı Sendikalar Yasasında, gerekse

2822 Sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasasında işçi hak ve özgürlüklerini kısıtlayan; işçi haklarını güvence altına alan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmelerine aykırı tüm hükümlerin korunacağı anlamındadır. Diğer bir deyişle, sendikaların serbest işleyişi engellemeye devam edilecek, kısıtlı grev hakkı ve Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu»nun müdahaleci ve baskıcı tutumları ile serbest toplu pazarlık hakkı olması gerektiği biçiminde kullanılamayacaktır.

KAMU KESİMİNDE İŞVEREN ÖRGÜTLENMESİ

PROGRAMDA «kamu kesimi yöneticilerinin toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde taraf olmaktan çıkarılması» amaçlanmakta, «Kamu kesiminde uygulanmakta olan ücret politikalarında bütünlük sağlanması, aynı işi yapanlar arasındaki değerlendirme farklılıklarının giderilip, verimli bir çalışma ortamının tesis edilmesi ve işçilik ödemelerinin dengeli bir yapıya oturtulması amacıyla, profesyonel sendikacılık çerçevesinde faaliyet gösterecek Kamu Kesimi İşveren Sendikalarının kuruluş çalışmaları sonuçlandırılacaktır.» denilmektedir. Bu çerçevede «kamu kesimi işverenlerinin, işveren sendikalarına üyelik işlemleri tamamlanacak ve toplu pazarlık görüşmelerinde kamu işveren sendikalarının muhatap olmaları sağlanacaktır.»

ÜCRETTE STRATEJİ

BU önlemler yanında, 1986 yılı ücret pazarlığını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyeceği anlaşılan diğer bazı önlemler ise şunlardır:

- İşletme seviyesinde prodüktivite birimleri kurularak, prodüktivite artışından belirli esaslar çerçevesinde çalışanların da pay almalarına imkan verecek prim sistemlerinin geliştirilmesi,
- Kamu kuruluşlarında çalışanların «daimi işçi, yatırım tertibinden işçi ve geçici işçi» olaraf sınıflandırılması,
- Kamu kuruluşlarında ücret sistemlerinin «iş değerlendirmesi, verimi ve liyakat değerlendirmesi» esaslarına dayandırılması düşüncesiyle, «iş değer derecesi ve kademe sayılarında denklik sağlanması; aynı işi yapanların ünvanlarının ve başlangıç ücretlerinin eşit olması; taban ünvanlarının ve başlangıç ücretlerinin eşit olması; taban ve tavan ücretleri arasında açıklığın denk tutulması; kuruluşların üst yönetimiyle işçi ücret sistemi yapısında ücret hiyerarşisi ilkelerinin korunması,
- Aynı işi yapan memur ve işçiler arasında memurlar aleyhine olan ücret dengesizliklerinin uygun işlere kaydırma ve statü değiştirme suretiyle giderilmesi,
- Kamu kuruluşlarında işçilik ödemelerinin yapısının esas ücret ve esas ücrete bağlı hesaplanan ek ödemeler, primler, tazminatlar, sosyal yardımlar ve toplam işçilik (ücret) maliyeti olarak gruplandırılması,

YENİ MÜDAHALE ARACI

ÖYLE görülmektedir ki, hedef, 1986'da sıralanan bu önlemleri, bu defa Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu aracılığıyla değil, Kamu Kesimi İşveren Sendikaları eliyle gerçekleştirmektir. Bu kuruluşların başına «profesyonel» yöneticiler getirmek suretiyle, Özal Hükümeti «serbest toplu pazarlık hakkına Hükümetin müdahale etmediğini, pazarlığın siyasal iktidar dışında oluşmuş, işçi ve işveren sendikaları arasında cereyan etmekte olduğunu» savunabilecektir. Gerçekte planlanan doğrudan siyasal iktidardan talimat alan bir yönetici grubu, işçi sendikalarının karşısına çıkmak, Hükümete de «biz karışamayız, serbestçe oturup, karşılıklı pazarlık yapıyorlar» diyebilme imkanını sağlamaktır.

Bu gelişmeler bir bir ortaya çıkarken Özal Hükümeti bir de, ücretlere ilişkin bilinen senaryoyu yeniden sahnelemeye kalkmıştır...

1978'LERDEN BU YANA SİSTEMLİ SALDIRI

ÖZAL Hükümetinin 1983'den bu yana sistemli olarak uyguladığı anti-sendikal politika gerçekte 1978'lere dayanıyor... 1975 tarihinden itibaren Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı MESS işçi/işveren ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecek bir dizi önlemin alınmasını istemişti. Aynı tarihlerde oluşturulan «Hür Teşebbüs Konseyi», işveren stratejisinin temel hedeflerinden biri olarak «1 milyar liralık lokavt fonu» toplanması çağrısında bulunmuş, toplu sözleşme görüşmelerinde nelerin kabul edileceği, nelerin edilmeyeceği bu işkolundaki tüm işverenlere talimat olarak gönderilmişti. Başbakan Özal'ın MESS Genel Başkanı bulunduğu bu dönemde geliştirilen bu önlemlerde 12 Eylül 1980 sonrasında da ısrarlı olundu.

Temmuz 1982'de Anayasa Tasarısı kamuoyuna açıklandığında çoğu işveren önerisinin Tasarıda yer aldığı görüldü ve buna karşı etkili bir mücadele başlatıldı. 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda nisbî kabul edilebilir düzeltmeler sağlanabildi. 1983 genel seçimlerinden sonra ise Özal «ekonomik istikrar programı» adı altında işveren isteklerini hayata geçirme imkânına yeniden kavuştu.

ILO'NUN ELEŞTİRİSİ

ÖZAL Hükümetinin uyguladığı bu politika, özellikle toplu pazarlık düzeninin her çeşit müdahale dışında serbestçe gelişmekte olduğu yolundaki iddialar, sadece Türk İşçi Hareketince değil,

IMF Reçetesinden Çıkan Tartışma

Başbakan Yardımcısı Erdem'in Açıklaması

«Ekonomi Dünyası Programında Güney Kore'nin Ekonomik ve Sosyal Politikasına değindim...»

28 EKİM 1985 tarihinde televizyonda yayınlanan «Ekonomi Dünyası» programında IMF ve Dünya Bankası yıllık genel kurul toplantısı vesilesiyle Başbakan Yardımcısı Kaya ERDEM açıklamalarda bulunmuş, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri M. Sadık ŞİDE de bir demeç vererek «Başbakan Yardımcısı Kaya ERDEM tarafından ortaya konulan görüşlerin, işçi hak ve özgürlüklerini, sendikacılık hareketini tamamen dışlayan bir anlayışı sergilediğini» belirtmişti. TÜRK-İŞ Dergisi'nin Eylül/Ekim 1985 sayısında da yer alan bu demeç üzerine Başbakan Yardımcısı Kaya ERDEM bir açıklama gönderdi. Bu açıklamayı sunuyoruz:

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Sayın ŞİDE, TRT ve Basından edinmiş olduğu bilgilerin tam olmamasından kaynaklanan ve Türkiye ile Güney Kore'nin ekonomik programlarının IMF ve Dünya Bankası reçetelerine dayandığını söylediğim varsayımı ile TÜRK-İŞ dergisinde ve Basında yeralan beyanlarda bulunmuştur. TRT'nin tertip ettiği «Ekonomi Dünyası» programında, Güney Kore'nin başkenti Seul'de yapılan IMF ve Dünya Bankası'nın Yıllık Genel Kurul toplantısında edindiğim olumlu izlenimlere atıfta bulunmuş ve Dünya Bankası Başkanı, IMF Başkanı ve A.B.D. Hazine Bakanı'nın konuşmalarında 1985 yılında uyguladıkları Ekonomi Politikalarıyla başarılı sonuçlar alan 4 ülkeden, Türkiye, Çin Halk Cumhuriyeti, Endonezya ve Hindistan'dan övgüyle sözettiğini vurgulamıştım.

KANAATİMCE dünya çapındaki uluslararası kuruluşlar nezdinde bu şekilde övgüyle anılmamız, toplantıyı izleyen birçok uluslararası mali ve ekonomik çevreler ile üye ülkelerin ülkemize bakış açılarını olumlu etkileyecektir.

EKONOMİ Dünyası programında, G. Kore'nin ekonomik ve sosyal politikalarına atıfta bulunan hiçbir ifademin yer almadığını belirtmek isterim.

AYRICA, kalkınmanın insan için olduğunun bilincinde olarak, uyguladığımız ekonomik programın sonuçta sosyal adaletin daha olumlu bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik olduğunu çeşitli vesilelerle dile getirdiğim kamuoyunun malumudur. Biz bu politikaları uygulayacağımızı seçim beyannamemizde de açıkça belirterek iktidara gelmiş bir Hükümetiz.

BURADA dikkat çekmesi gereken nokta, başarılı politikalar izlediklerinden sözedilen bu ülkelerden Türkiye hariç hiçbirinin, IMF ve Dünya Bankası ile bir ekonomik program işbirliği içinde olmadığıdır.

Konunun bu şekliyle açığa kavuşmasının yararlı olacağı inancıyla bilgilerinizi rica ederim.»

gelişmeleri yakından izleyen uluslararası kurumlar ve uluslararası hür sendikacılık hareketi tarafından da ağır bir biçimde eleştirilmektedir. Halen Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yönetim Kurulu gündeminde Türkiye ile ilgili üç şikayet vardır. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) yanısıra diğer bazı uluslararası sendika merkezleri tarafından yöneltilen şikayetlerin ortak noktası «demokrasiye geçtiği iddia olunan Türkiye'de demokrasinin temel kurumu olan işçi hak ve özgürlüklerinin ağır bir biçimde çiğnendiğidir.» ILO'ya göre Türkiye aynı zamanda 1951 yılında tasdik ettiği bir uluslararası sözleşmeyi de çiğnemektedir... Tasdik eden her üye Devlete «serbest toplu pazarlık düzenini geliştirme ödevi yükleyen» bu sözleşme 98 Sayılı Toplu Pazarlık Hakkının Korunmasına dair ILO Sözleşmesidir. ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi sendikalarla ilgili olarak yapılan düzenlemelerde ise ihlallerin daha ileri boyutlarda olduğu görüşündedir. Komiteye göre Sendikalar Yasasının çoğu hükmü 87 Sayılı ILO Sözleşmesine aykırıdır ve değiştirilmek gerekmektedir.

Tüm bu gerçekler ortada iken Özal «serbest toplu pazarlık tüm kurumlarıyla işlemektedir yolundaki iddiasını» kimseye inandıramayacaktır.

TÜRK-İŞ'in tüm bu anti-sendikal tutuma cevabı ise, 1986 yılında her alanda etkili bir mücadele programını hayata geçirmek olacaktır.

Başkanlar Kurulu

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 28 Kasım günü yaptığı toplantıda Özal Hükümetinin işçi hak ve özgürlüklerine karşı tutumunu değerlendirdi ve bir dizi önlem alınmasını kararlaştırdı. Resimde Yönetim Kuru üyeleri

İşçi ile Oynanamayacağı Görülecektir...

Türk-İş Başkanlar Kurulu Mücadele Hedeflerini Belirledi

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 28 Kasım 1985 günü Ankara'da toplandı. TÜRK-İŞ üyesi örgütlerin genel başkanları iki gün süren görüşmeler sonunda 1986 yılı içinde işçi hak ve özgürlüklerinin çözümü amacıyla uygulanacak önlemleri saptadılar.

Başkanlar Kurulu toplantısı TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın konuşması ile açıldı.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı YILMAZ 1/3 Ağustos 1985 tarihlerinde Samsun'da yapılan toplantı sonrasında son derece yoğun bir dönem geçirildiğine işaret etti. Samsun toplantısında Hükümete iki aylık bir süre verilmesinin kararlaştırılmış olduğunu hatırlatan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, «Özal'ın 31 Ekim 1985'te açıklanan 1986 yılı çalışma programı karşısında Yönetim Kurulumuz bu sürenin beklenmesine yer olmadığı kararına vardı» dedi.

YILMAZ şöyle konuştu :

«Başkanlar Kurulumuzun görüşünün bu suretle belirlenmesinden sonraki en önemli gelişme, 31 Ekim 1985 tarihinde ÖZAL Hükümeti'nin 1986 yılı çalışma programının açıklanmış olmasıdır.

Program, her yönüyle, bugünkü iktidarın, başta işçilerimiz olmak üzere tüm çalışanların, dar ve sabit gelirlilerin sorunlarına kulak tıkamaya devam edeceğini açık seçik ortaya koymaktadır.

Programa göre «1985 yılı çalışma hayatında serbest toplu pazarlık düzeninin bütün müesseseleri ile işletildiği bir yıl olmuştur ve alı-

nan önlemlerle işçilerin satın alma gücü korunmuştur...» 1986 da gerçekleştirmeyi plânladıkları hususlar bir yana, başlıbaşına bu cümle bile, Hükümetle bir konuyu değerlendirmekte ne kadar farklı düşünceler ve yaklaşımlar içinde bulunduğumuzu göstermektedir. İşçi hak ve özgürlüklerine karşı en ağır saldırıların yapılmak istendiği; her seviyede toplu pazarlık düzenine müdahale edilmeye çalışıldığı bir dönem ÖZAL Hükümeti gözünde «serbest toplu pazarlık düzeninin tüm müesseseleriyle işletildiği bir dönem olup, çıkmıştır.»

Aynı programda,

(1) 2821 Sayılı Sendikalar ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasalarının «aksayan» yönlerinin «... uygulamadan edinilen tecrübeler ışığında, Kanunların sistematiği ve temel tercihlerinin değiştirilmemesine özen gösterilerek» değiştirileceği;

(2) Profesyonel yöneticiler elinde, kamu kesimi işveren sendikalarının geliştirilerek, devreye sokulacağı;

(3) İşçi emeklilik yaşının yükseltileceği;

(4) Sözleşmeli personel çalıştırma eyleminin yaygınlaştırılacağı;

(5) Bazı alt sektörlerde asgari ücret uygulaması kapsamı dışına çıkılacağı;

(6) «Eve iş verme sistemi»'nin yaygınlaştırılacağı;

(7) Serbest Bölge uygulamasında işçi hak ve özgürlüklerinin çiğnenmesi ile sonuçlanacak önlemlerin alınacağı,

belirtilmiştir.

Açıklandığı günden bu yana haklı sebeblerle karşı olduğumuz ekonomik felsefe ise, programlanan tüm çalışmalarda temel hareket noktasıdır.

Siyasal iktidarın bilinen tutumu, açıklanan bu program, yapılmakta olan hazırlıkların genel karekteri ve nitelikleri karşısında Yönetim Kurulumuz, fiilen TBMM Başkanlık divanının teşkilinden itibaren işlemesi gereken iki aylık sürenin dolmasını beklemenin yeri olmadığı kanaatine varmıştır.»

TÜRK-İŞ Genel Başkanı alınacak önlemleri şöyle açıkladı :

«(1) Özal Hükümeti'nin işçi hak ve özgürlüklerine karşı tutumu Batı Demokrasilerinde elverişli ve uygun her çeşit önlemin alınması isteğiyle, Aralık ayı içinde Brüksel' de toplanacak olan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) na intikal ettirilecektir.

(2) TÜRK-İŞ; ILO ilkeleriyle uyumlu bir düzenleme yapılıp, işçi hak ve özgürlüklerinde Batı Demokrasilerinde egemen olan ilkeler hayata geçirilmedikçe Yüksek Hakem Kurulu çalışmalarına katılmayacaktır.

(3) İşçi hak ve özgürlüklerinde mevcut anti-sendikal ve anti-demokratik şartları daha da ağırlaş-

☞

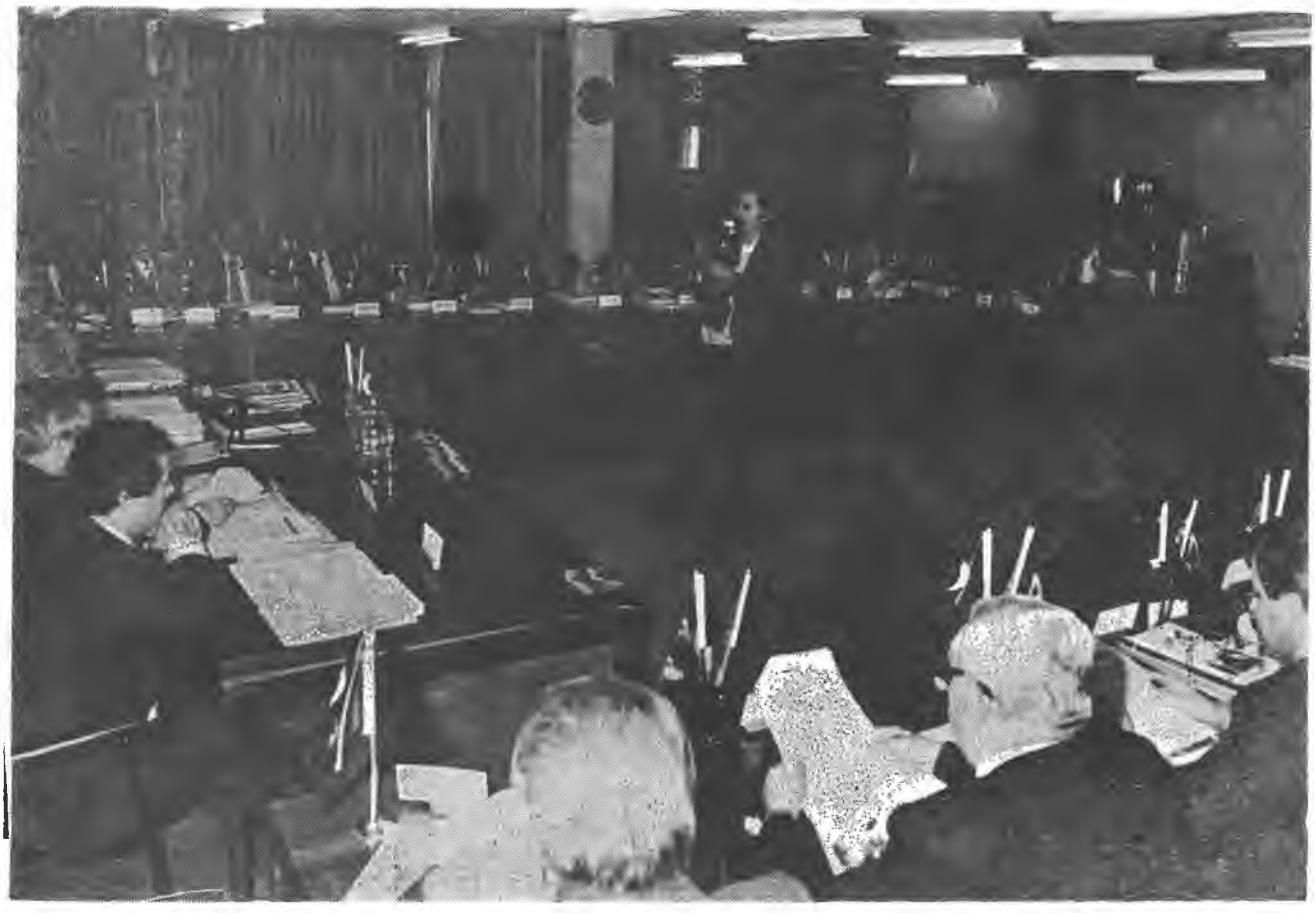
Genel Sekreter Şide basın mensuplarının sorularını cevaplandırdı.

TÜRK-İŞ GENEL SEKRETERİ M. SADIK ŞİDE : BU ALDATMACA MUTLAKA BİTECEK

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri M. Sadık ŞİDE 30 Kasım 1985 günü düzenlediği basın toplantısında gazetecilerin çeşitli sorularını cevaplandırdı. Özal Hükümetinin 1986 yılı çalışma programında işçilerin enflasyon oranı kadar ücret zammı aldığını iddia edildiğini hatırlatan bir gazeteciye TÜRK-İŞ Genel Sekreteri «herşey hepinizin önünde cereyan ediyor. İddia tamamen gerçek dışıdır. Bu aldatmaca mutlaka bitecektir...» dedi.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri şunları söyledi :

«Özal Hükümeti anlaşılması güç bir tutum içindedir. İnsanların günlük yaşamda gördükleri, bildikleri, yaşadıkları gerçekler ters yüz edilmeye çalışılıyor... DPT programında işçilere enflasyon oranı kadar ücret zammı verilmiş olduğunun idda edilmesi neyi değiştirir. Bunlar kendileri yazıp, kendileri inanıyor olmalılar. Sadece bu kadar mı? Programa bakarsanız, 1985 toplu sözleşme düzeninin tüm müesseseleriyle işletildiği bir yıl olmuş... Sanki Türkiye'de Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulunun müdahaleci tutumu hakkında bunca tepki yaşanmamış! ayrı yerlerde mi yaşıyoruz sorusunu sormak ihtiyacını hissediyor. Bu aldatmaca bitecektir. Türk Milleti, Türk işçisi ne oluyor, ne olmuyor bunu şaşmaz bir kesinlikle tesbit eder, kendisi ile alay da ettirmez...»

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu işçinin tepkisini çeşitli yöntemlerle ve sistemli bir biçimde ortaya koyma kararı aldı. İlk önlem 21 Aralık'ta «Parlâmentoya Çağrı» toplantısı...

tmaya yönelik girişimlerle, her çeşit imkân seferber edilerek mücadele edilecektir.

(4) Kurulumuzca belirlenecek tarihte «Parlâmentoya Çağrı» toplantısı gerçekleştirilecektir.

(5) 1986 yılında toplanacak olan 830 şube, merkez şube ve üye sendikalar merkez genel kurullarında, 67 il'de işçilerin sorunları, siyasal iktidarın tutumu işçilere ve tüm yurttaşlara duyurulacak; bu kampanya yurt düzeyinde sürdürülecektir.

(6) İl ve bölge toplantılarına devam edilecektir.

(7) Samsun toplantımızda işaret edildiği üzere, Başkanlar Kurulu tarafından önerilecek diğer tedbirler uygulanacaktır.

İşçi ile oynanamayacağını herkes görecektir, öğrenecektir.»

TÜRK-İŞ Genel Başkanının bu açıklamasından sonra TÜRK-İŞ üyesi sendikaların Genel Başkanları sorunlara ve sorunların çözümüne ilişkin görüşlerini belirttiler.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 1986 yılı içinde alınacak önlemleri oybirliği ile kararlaştırdı.

Toplantı sonunda düzenlediği bir basın toplantısında TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Sadık ŞİDE şu açıklamayı yaptı :

BAŞKANLAR Kurulumuz 28-29 Kasım tarihlerinde Ankara'da yaptığı toplantıda, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartları, özellikle hür sendikacılık hareketini kısıtlayan çıkmazları, çalışma barışını temelinden yıkacak gelişmeleri gözden geçirmiş, diyalog politikasının sürmesi gibi iyiniyetli davranışın, beklenenin aksine pek çok yeni sorun yarattığı sonucuna varmıştır.

Hükümetin ilan edilen 1986 çalışma proğramının, 1985'i aratacak nitelikte olduğunu da tesbit eden Başkanlar Kurulumuz, aşağıdaki görüş ve kararlarını kamuoyuna açıklamayı uygun görmüştür :

DEMOKRASİNİN temel kuralı olan diyalog, bir diğer temel kural olan karşılıklı görüş ve düşüncelere saygı ile sorunların çözümünde asgari müştereklerde buluşma olgusuyla mümkündür.

TÜRK-İŞ, demokrasiye geçiş sürecinin başlangıcı kabul ettiği 6 Kasım 1983 genel seçimleri ve parlamentonun oluşmasından sonraki iki yılı aşkın sürede, diyalogla çözmeye çalıştığı sorunların giderek artması karşısında, bazı ciddi önlemler alınmasının kaçınılmaz olduğunu, bu önlemler alınırken muhataplarından gelecek iyiniyetli yaklaşımlar karşısında diyalog kurmanın her zaman mümkün olduğunu kabul etmektedir.

27 KASIM tarihinde TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri ve işçi kökenli parlamenterlerle yapılan toplantıyı da değerlendiren Başkanlar Kurulumuz; Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO ilke ve tavsiye kararla-

rına uygun yasal düzenlemeler için, çalışma hayatıyla ilgili yasalarda temelden değişiklik yapılması için yeni bir politika izlenmesini, bu amaçla en geç 15 Ocak 1986 tarihine kadar gerekçeleriyle birlikte değişiklik önerilerinin hazırlanarak adı geçen Komisyon üyeleri ve tüm parlamenterlerle, Hükümete ve siyasi partilere gönderilmesini kararlaştırmıştır.

HÜKÜMETİN, işçi hareketinin etkinliğini zayıflatan mevcut yasal tablodan da yararlanarak, adeta «fırsat bu fırsattır» anlayışı ile;

- Kamu kesiminde sendikacılık hareketini yok etmek ve tam bir keyfi yönetim sağlamak için başlattığı sözleşmeli personel uygulamasını yaygınlaştırmak istemesi,
- 1986 Proğramında ilan edilen ve bazı alt yapı kesiminde asgari ücretin altında işçi çalıştırılması gibi emeğin sömürülmesi, yasal hakların çiğnenmesi ve kısaca dikta rejimlerinde bile rastlanması güç bir uygulamadan söz edebilmesi,
- Yılbaşlarında yapılan enflasyon tahminlerine göre ücret artışlarının, çalışanların bütçesinde açtığı büyük yaralara rağmen, 1986'da da aynı politikanın devam edeceğinin tesbit edilmesi,
- Emeklilik yaşı üzerinde değişiklik isteğinde Hükümet ısrarının sürmesi,
- Her an yeniden gündeme getirilebileceği izlenimi uyandırılan SSK sağlık tesislerinin yeni bir statüye kavuşturulma isteği ile Kıdem Tazminatı hakkı ve Fonu üzerinde işçi kesiminin görüşlerine karşıt tasarıların bulunması,
- Sendika denetimlerinin tamamen amacı dışında ve siyasi baskı halinde sürmesi,
- Yabancı sermayeye Türk işçilerinin ucuza çalıştırılabileceğini söyleyip, köle ticareti yapılan ve tarihin sayfaları arasında kaybolan bir zihniyetin günümüzde mevcudiyeti,
- Toplu İş sözleşmesi düzeninin müdahale altında bulunması,

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplu sözleşme zam farkı, kıdem tazminatı yada başka adlarla tanımlanan işçi alacaklarının milyarlara vardığını tesbit etti. İşyeri denetimlerinin gereğince yapılmamasının iş kazası ve meslek hastalığı sayısında önemli artışlara yol açtığını belirledi ve önlem alınmasını istedi.

- İşsizlikle mücadele edileceği iddia edilirken, kamu kesiminde yıllardır çeşitli nedenlerle boşalan kadrolara yeni işçi alınmamakta ve 50 kişiden beklenen üretimin 30 kişiden beklenmesi alışkanlığının sürmesi,
- Toplu Sözleşme zam farkı, kıdem tazminatı ya da başka adlarla işçilerin milyarlara varan alacağının ödenmemesi,
- Gerçeklerin tam aksine TRT aracılığıyla yapılan ve çalışanların enflasyonun 10 puan önünde bulunduğu yolundaki açıklamaların büyük tepkiler yaratması,

Başkanlar Kurulumuzu etkin ve mutlak sonuç alınıncaya kadar sürecek bir eylem dizisini tesbite sevk'etmiştir.

Başkanlar Kurulu ilk bir önlem olarak Özal Hükümetinin işçi hak ve özgürlüklerine karşı tutumunun ve yapılanların uygun ve elverişli önlemler alınması isteği ile Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu na (ICFTU) intikal ettirilmesini kararlaştırdı. ICFTU Yönetim Kurulu 18/19 Aralık tarihlerinde Brüksel'de toplanacak.

BAŞKANLAR Kurulumuzun tam kadro ve ittifakla aldığı kararlar şöyle sıralanmaktadır :

- Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU'nun 17-19 Aralık tarihlerinde Brüksel'de yapılacak toplantısına katılacak TÜRK-İŞ temsilcileri, Türkiye'deki çalışma hayatıyla ilgili çıkmazları bütün açıklığıyla ortaya koyacaklar, uluslararası alanda destek gösterilmesini isteyeceklerdir.
- 21 Aralık 1985 tarihinde, sendikalarımızın şubelerinden ikişer temsilci ile Bölge Şubelerinin yöneticileri, Genel Merkezlerin Yönetim Kurulları, TÜRK-İŞ Yönetim, Disiplin ve Denetim Kurulları üyelerinin katılacağı «PARLAMENTOYA ÇAĞRI» toplantısının Ankarada yapılması, bu toplantıya ICFTU temsilcisinin davet edilmesi, tertip komitesinin de TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ile Ankara'da Genel Merkezi bulunan sendika başkanlarından oluşması,
- Orta Anadolu, Güney bölgesi, göller bölgesi, Ege Bölgesi, Marmara ve Trakya Bölgelerinde il toplantılarının yapılması, bu toplantılara bütün sendika Genel Başkanlarının katılması,
- Bu çalışmalar sürerken; açıkhava toplantıları, gösteri yürüyüşleri ve benzeri eylemlerin ortaya konulması, bunların yer, gün ve şekillerinin belirlenmesi için 40 kişilik «Düzenleme Kurulu ve Tertip Komiteleri» oluşturulması, Yönetim Kurulunun koordinasyonunda çalışmaların yapılması,
- Orta sınıfı yok etmeye başlayan ekonomik politikanın, ilerde ülkenin barış ve huzurunu tehlikeye sokacağı inancıyla, ne pahasına olursa olsun tüm gücümüzle bu gidişe «DUR» demenin vatanseverlik olduğu görüşü paylaşılmış, mutlak sonuç alınıncaya kadar mücadele edilmesi kararlaştırılmıştır.

BAŞKANLAR Kurulumuz, antidemokratik yasa ve uygulamaların giderek yaygınlaşması karşısında, en büyük güvencesi olan yargı organına karşı saygısını muhafaza etmekle birlikte; Yargıtay 9. Hukuk Dergisinin kazanılmış hakların sözleşmelerle ortadan kaldırılabileceğine ilişkin kararından büyük endişe duymaktadır.

Bu ve son günlerde benzeri kararların alınmasıyla, hukukun temel kuralı olan «kazanılmış hak» ilkesine de İş Yasasının 16. maddesine de ters düşülmüş, 22 yıldır uygulanan toplu iş sözleşmesi düzeni zedelenmiştir.

Bu kararların barış içinde toplu iş sözleşmesi yapma imkanını tamamen ortadan kaldıracağı, Yüksek Hakem Kurulunun gelenek haline getirdiği kazanılmış hakları budama alışkanlığını giderek büyük boyutlara ulaştıracağı kuşkusuzdur.

Büyük hatanın tashih edilmesiyle, hukuka ve adalete güven pekiştirilmiş olacaktır.

ANKARA'DA İL VE BÖLGE TEMSİLCİLERİ İLE GENEL TEŞKİLATLANDIRMA SEKRETERLERİ TOPLANDI

İşçi Hakları Söke Söke Alınacak

«...Yaşanan çıkmazlar; siyasal ekonomik ve sendikal nedenleri ile birlikte aralıksız şekilde kamuoyuna duyurulmalı; çalışma programı 1986 yılında yapılacak tüm Şube ve Sendika Genel Kurullarında ve diğer sendikal çalışmalarla her düzeyde işçilere maledilmelidir.

Bu programın uygulanmasında çoğulcu ve özgürlükçü demokrasilerde çatışmaları en aza indirmenin başlıca aracı olan diyalog yöntemi gözardı edilmezken, bunca iyi niyet ve çağrıya rağmen kendi bildiğini okuduğu görülenlere ileride de bu kapı kapatılmalı, bu tutumları yurt düzeyinde yurttaşlara anlatılmalıdır...»

18/19 Kasım tarihlerinde Ankara'da bir araya gelen 58 il, 8 bölge temsilcisi ile TÜRK-İŞ üyesi sendikalar genel teşkilatlandırma sekreterleri TÜRK-İŞ'in 1986 yılı çalışma programına ilişkin görüşlerinde «diyaloğa son verilmesini» istiyorlardı. Bu görüş toplantıdan on gün sonra yapılan Başkanlar Kurulu'nda da tekrarlanacaktı...

Teşkilâtlandırma toplantısı TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın konuşmasıyla açıldı. Şevket YILMAZ «1986 yılı olaylara gebedir... Her an talimatımızı bekleyiniz...» dedi, özetle şunları söyledi :

«1986 haklarımızın alınacağı yıldır.

Demokrasiye inanmış, Türkiye'nin refah ve mutluluğunu hedef almış tüm kitlelerle işbirliği içinde olacağımız yıldır 1986.

Bizi anlayamayanlara, sesimize kulak tıkayanlara, herşeyi kendilerinin bildiklerini zannedenlere, vatandaşlık haklarımızın kullanılması sırasında da vereceğimiz dersler olacaktır.

Kısaca, 1986 yılı büyük olaylara gebedir.

TÜRK-İŞ olarak, atacağımız her adımda gücümüzü sizden alacağız.

Her an hazır olacaksınız.

Talimatımızı bekleyeceksiniz.

Tek kalp, tek yumruk, tek ses ve tek vücut halinde hareket edeceksiniz.

Bundan en küçük kuşkum yoktur...»

TÜRK-İŞ Genel Başkanının konuşmasından sonra TÜRK-İŞ uzmanlarınca temel işçi sorunlarına ilişkin konfederasyon görüşü açıklandı.

Örgütlenme ve işçi haklarını koruma yolunda önemli bir çalışma 18 Kasım toplantısında başlatıldı. ve 58 il temsilcisi Ankara'da toplandı.

Toplantının kapanış konuşmasını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ yaptı. YILMAZ, «1986 her alanda mücadele yılı olacak» dedi.

18 Kasım günü öğleden sonra il sorunlarının belirlenmesi amacıyla komisyon çalışmaları yapıldı. Sözcüler il sorunlarını toplantıya duyurdu. 19 Kasım günü ise TÜRK-İŞ üyesi örgütler genel teşkilatlandırma sekreterleri, işçi ve işkolu sorunlarına ilişkin görüşlerini açıkladılar.

TÜRK-İŞ üyesi örgütler genel teşkilatlandırma sekreterleri, bölge ve il temsilcileri toplantısı sonunda şu açıklama yapıldı :

«(1) Türkiye, son beş yıldır başta işçiler olmak üzere, tüm çalışanların, dar ve sabit gelirlilerin ağır geçim şartları altında ezildiği, temel hak ve özgürlüklerinin son derece vahim kısıtlamalarla karşı karşıya bırakıldığı bir dönem yaşamaktadır.

Nimet ve külfet dağılımında denge sürekli çalışanlar aleyhine bozulmakta, **ekonomik kalkınmanın** ağır yükünü omuzlarında taşıyan insanlar horlanmakta, temsilcilerinin ve örgütlerinin haklı istekleri dinlenmek istenmemektedir.

(2) İşçilerimiz bugün ferdi ve toplu iş hukuku alanında sosyal güvenlikte ağır çıkmazlarla karşıkarşıyadır.

(3) Ekonomik kararlarda tercihler sürekli olarak, başta işçiler olmak üzere, tüm çalışanlar, dar ve sabit gelirliler aleyhine yapılmaktadır.

(4) Sosyal düşüncelerden giderek uzaklaşan yaklaşımlarla, Devlet, iktisaden güçsüz durumda olanı koruma ve kollama ödevini yapamaz duruma getirilmiştir.

(5) İşsizlikle mücadelede ciddi kabul edilebilir hiçbir somut tedbir alınmamaktadır.

Ankara Toplantısı ve Kulağa Kaçan Kar Suyu

KASIM 1985 tarihinde Ankara'da yapılan «teşkilatlandırma toplantısı» TÜRK-İŞ'in mücadele hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir adım teşkil etmektedir.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu'nun kararları istikametinde oluşturulan il temsilciliklerinde görevlendirilen sendika yöneticileri, TÜRK-İŞ Bölge Temsilcileri ve TÜRK-İŞ üyesi örgütlerin genel teşkilatlandırma sekreterleri Ankara'da bir araya gelerek, işçi sorunlarını yurt düzeyinde değerlendirme ve ortak çözüm arama imkânını bulmuşlardır. Toplantıda il temsilcileri yerel sorunları açıklarken, bölge düzeyinde bunların örgütlü bir biçimde nasıl çözüleceği sorusuna cevap aranmıştır. Genel Teşkilatlandırma Sekreterleri de, hem her işkolunun sorunlarını, hem de teşkilatlandırma hedeflerini gözden geçirmişlerdir.

TÜRK-İŞ'in bu girişiminin sermaye çevreleri yanında siyasal iktidarın da kulağına kar suyu kaçırdığı görülmektedir. Sermaye yanlısı olarak bilinen bir İstanbul Gazetesi Ankara toplantısını değerlendirirken «TÜRK-İŞ örgütü içinde bir sürtüşme yaratma çabasına» girmiş, Basın Savcılığı ise TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreterinin ifadesine başvurmuştur...

İŞÇİNİN örgütlü mücadelesini bu yollarla önleme gayretleri boşa çıkacaktır. Türk işçisi temel hak ve özgürlüklerinin Batı Demokrasilerindeki örneklerine uygun biçimde tanınmasını istemektedir. Hedef böylesine açıkken, çeşitli yakıştırmalarla bunu engellemeye kalkışmak boşa gayrettir... İşçi bildiği doğru yolda yürümeye devam edecektir.

(6) Gelir dağılımındaki adaletsizlik giderek büyümekte, çalışanın işinde ve emeklilik döneminde güvencesi ciddi tehditlerle karşı karşıya bulunmaktadır.

(7) İşçi çıkarma yasağının kaldırılmasıyla birlikte işçi çıkarma eylemleri işveren keyfiliğine tabi kılınmıştır. Çıkartmalarda özellikle işçinin sendikalaşma hakkı engellenmek istenmektedir.

(8) Kıdem tazminatı müessesesi ile ilgili olarak sürdürülen çalışmalarda amaçtan sapılmak, işçinin yarım yüzyıllık hakkı elinden alınmak istenmektedir.

(9) İş hayatının teftiş ve denetimi yürekler acısıdır. Yasaların işçinin sağlığının korunması amacıyla getirdiği tedbirler uygulanmamakta, bu alanda işçiyi korumakla, işveren keyfiliğini önlemekle ödevli olanlar, buna seyirci kalmaktadır. Sıkıntı çekilen yörelerden müfettişlerin başka yörelere aktarılması bu tutumun belirgin örneğidir.

(10) İş hayatının teftiş ve denetimini yerine getirmeyen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2821 Sayılı Sendikalar Yasasının 47. maddesine dayalı «denetim» imkanını sendikalar üzerinde bir baskı aracı olarak kullanmakta, sendika yöneticileri kamuoyunda sürekli olarak tehdit ve baskı altında tutulmak istenmektedir.

(11) Tarımda çalışan milyonlarca işçi her çeşit yasal güvenceden mahrum durumdadır.

(12) Ferdi iş hukukunda yaşanan bu çıkmazlar, toplu iş hukuku uygulamasında ve işçi/işveren ilişkilerinde daha ileri boyutlarda yaşanmaktadır.

Ankara toplantısında çalışma yaşamının geleceği ile ilgili önemli tesbitler yapıldı, sorunların çözümü konusunda düşünce ve öneriler ortaya kondu. TÜRK-İŞ oluşturulan il temsilcilikleri aracılığıyla çalışmaları yurt düzeyinde, her ilde koordine edecek. İşçilere yaşanan çıkmazlar ve çözüm bulunabilmesi için alınmak gereken önlemler işyeri işyeri anlatılacak. Bu çalışmanın temel hedefi yurdumuzda işçi işveren ilişkilerinde Batı Demokrasilerine özgü şartları yeniden yaratmak. Resimlerde TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlarmdırma Sekreteri Orhan Balaban (yanda) ve temsilcilerle yöneticilerden gruplar.

ÇIKMAZLARIN KAYNAĞI

Çıkmazların temel sebebi, 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının BM Uluslararası Çalışma Örgütünün Sözleşmelerine aykırı ve ihtiyaçlara cevap vermeyen hükümleri; Kanun koyucunun amacını aşan uygulamalardır.

Çıkmazların temelinde, aynı zamanda, siyasal iktidarın toplu pazarlık hakkının serbestçe kullanılmasına imkan tanımayan, müdahaleci, baskıcı tutumu yatmaktadır.

Kamu toplu iş sözleşmeleri, Yasada yeri olmayan; kuruluşu da, işleyiş biçimi de işçi hak ve özgür-

lüklerini düzenleyen uluslararası hukuk kurallarına temelinden aykırı Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu'nun ipoteği altındadır. Grev yasaklarıyla, siyasal iktidara tanınan grev erteleme yetkisi ile; grev sırasında işverene tanınan ve grevi başarısızlığa mahkûm etmeyi hedef alan düzenlemelerle; siyasal iktidarın sayısal kontrolü altındaki Yüksek Hakem Kurulu ile işçinin elinin kolunun bağlı olduğunu hesap edenler, toplu iş sözleşmelerinde bunca söz rağmen, işçiye enflasyon oranının çok altında para vermekte, hak ve menfaatlerini budamaktadırlar.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gerek 2821 Sayılı Sendikalar Yasasını, gerekse 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasını dilediği gibi uygulamaktadır.

Toplu iş ilişkilerinde yasa ile öngörülen ve sistemi oluşturan üç müessese de işlememektedir. Sözleşmenin «tarafı» olacak sendikanın belirlenmesi işlemlerinde, diğer bir deyişle «yetki» kurumunda çıkmazlar vardır. «Arabuluculuk» müessesesi, genel olarak başarısız veözünde işveren çıkarları istikametinde işlev yapar durumdadır. Grev hakkı; olağanüstü kısıtlamalar; grev yasakları, siyasal iktidara tanınan erteleme yetkisi ve ertelenen grevlerde uyuşmazlığın, yapısı bilinen Yüksek Hakem Kurulu'na intikal ettirileceğinin bilinmesi gibi sebeplerle işlememektedir. Grev hakkı, tek kelimeyle kağıt üzerindedir.

(13) Sosyal güvenlik alanında ortaya konan düşünceler ve uygulamasına geçileceği resmi ağızlarca sürekli olarak bildirilen, DPT 1986 İs Programında yer alan tedbirler, sistemi tam bir kaosa sürükleyecek niteliktedir.

Türk işçisine, dar ve sabit gelirlilere, bu kesimlerin temsilcilerine ve örgütlerine reva görülen bu şartlar haksızdır, adaletsizdir, anti-demokratiktir. Siyasal iktidarın bu tutumunu sürdürme niyeti 31 Ekim 1985'de Resmi Gazete'de yayınlanan DPT 1986 programında da bellidir.

Türk Sendikacılık Hareketi çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin tüm kurumları ile yerleştirilebilmesi, işçilerin hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi, ekonomik politikanın iktisaden güçsüz yığınlar yararına değiştirilebilmesi için, tam bir dayanışma iiçnde, aralıksız çalışmak zorundadır.

TÜRK İŞÇİSİNE REVA GÖRÜLEN ŞARTLAR HAKSIZ, ADALETSİZ VE ANTİ-DEMOKRATİKTİR

Bu çalışmada temel hedef TÜRK-İŞ 13. Genel Kurul kararının doğrultusunda;

- Her alanda, «sosyal devlet» anlayışının egemen kılınması,
- 2821 Sayılı Sendikalar Kanununun, BM Uluslararası Çalışma Örgütü'nün «Sendika Hakkı ve Sendika Hakkının Korunması» na dair (87) Sayılı Sözleşmesine uygun hale getirilmesi,
- 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun, başta grev yasakları ve mecburi tahkimi egemen kılan hükümleri olmak üzere, serbest toplu pazarlık sisteminin işlerliğini engelleyen hükümlerinin kaldırılması,
- Bireysel iş hukuku alanında istihdam güvencesini ortadan kaldırmaya yönelik girişimlerin durdurulması; istihdam güvencesinin sağlanması; yasal himayesizliğin insanlık dışı sonuçları ile başbaşa çalışan tarım ve orman işçilerinin güvenceye kavuşturulması; kıdem tazminatı hakkının korunması ve geliştirilmesi,
- Sosyal güvenlik alanında sistemi kaosa sürükleyecek, kazanılmış hakları ortadan kaldırmaya yönelik girişimlerin önlenmesi,
- İşçilerin işyerlerinin yönetim ve denetimine etkin bir biçimde katılmalarının sağlanması,
- Demokratik kooperatifçilik hareketinin geliştirilmesi ve tüketiciyi korumaya yönelik etkin önlemler alınması,

olmalıdır.

Türk Sendikacılık hareketi bu çalışmaları siyasal, sendikal ve ekonomik örgütlenme hedeflerini belirleyerek, yurt düzeyinde uygulanacak sistemli bir programa göre yürütmelidir.

Yaşanan çıkmazlar; siyasal ekonomik ve sendikal nedenleri ile birlikte aralıksız şekilde kamuoyuna duyurulmalı; çalışma programı 1986 yılında yapılacak tüm Şube ve Sendika Genel Kurullarında ve diğer sendikal çalışmalarla her düzeyde işçilere maledilmelidir.

Bu programın uygulanmasında çoğulcu ve özgürlükçü demokrasilerde çatışmaları en aza indirmenin başlıca aracı olan diyalog yöntemi gözardı edilmezken, bunca iyi niyet ve çağrıya rağmen kendi bildiğini okuduğu görülenlere ileride de bu kapı kapatılmalı, bu tutumları yurt düzeyinde yurttaşlara anlatılmalıdır.

Sendikalar ekonomik örgütlenme çalışmalarına ve tüketiciyi koruma önlemlerinin gerçekçi bir biçimde alınarak uygulanmasına özel bir önem vermelidir. Sendikal örgütlenmede tüm işçilerin TÜRK-İŞ saflarında bütünleştirilmesi amacıyla sürdürülen yoğun çalışmalara aralıksız devam edilmeli; bu çerçevede, aynı işkolunda kurulu TÜRK-İŞ üyesi sendiakların tek örgüt haline getirilmeleri hedef alınmalıdır. Sendikal eğitim çalışmalarında temel hedef, işçi hak ve özgürlüklerinin belirlenen ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilmesi için işçileri ve temsilcilerini yetiştirmek olmalıdır. Eğitim çalışmaları ile ekonomik ve sendikal örgütlenme çalışmaları birbirini tamamlayan bir anlayışla yürütülmelidir.»

18/19 Kasım 1985 tarihinde yapılan «Teşkilâtlandırma Toplantısı» ile TÜRK-İŞ işçi hak ve özgürlüklerini koruma ve geliştirme çalışmalarında yeni bakış açısını ortaya koyuyordu...

TBMM'ne Çağrı

27 Kasım 1985'de Ankara'da TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri İşçi ve Sendika kökenli milletvekilleri, TÜRK-İŞ Daimi Mevzuat Komisyonu üyeleri bir araya geldiler. Resimde TÜRK-İŞ Genel Başkanı ve Parlâmenterlerden bir grup toplantıda...

Büyüyen İşçi Sorunları Çözüm Bekliyor

«İstikrar Programının hedefi işçiler, dar ve sabit gelirliler olmuştur. Türkiye uygulanan bu politika ile gelir dağılımı yönünden Dünyanın en adaletsiz ülkelerinden biri halini alırken, işsizlik hızla artmış, Devlet iktisaden güçsüz durumda olanı koruyamaz hale getirilmiştir... Bu yapı hukuksal kısıtlamalarla desteklenmiş bulunmaktadır...»

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ 27 Kasım 1985 günü Ankara'da TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir araya gelen TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri ile işçi ve sendikacı kökenli milletvekillerine yaşanılan çıkmazları bu sözlerle özetliyordu...

TÜRK-İŞ Genel Başkanı «hukuksal çıkmazlar bireysel iş hukukunda, toplu iş hukukunda ve sosyal güvenlikte egemendir» diyerek, Türk işçisinin TBMM'nden beklediklerini sıralıyordu.

TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri ile işçi vesendikacı kökenli milletvekilleri TÜRK-İŞ'in çağrısına uyarak 27 Kasım 1985 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir araya geldiler. TÜRK-İŞ Daimi Mevzuat Komisyonu üyelerinin de hazır bulunduğu toplantı TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın konuşması ile açıldı. YILMAZ tam metnini diğer sütunlarımızda verdiğimiz konuşmasında işçihak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilebilmesi için önlem alınmasını istedi.

TÜRK-İŞ'in konuya ilişkin görüşlerinin yer aldığı bir metin parlâmenterlere dağıtıldı. TÜRK-İŞ sorunlara lişkin görüşlerini üç ana başlık altında toplamıştı. Toplu iş hukukunda yasal çıkmazların kaynağı 2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu idi. Sendikalar Yasası, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yönetim Kurulunun ve Sendika Özgürlükler. Komitesinin Mayıs 1983'den bu yana her vesile ile işaret ettiği üzere, işçi hak ve özgürlükleri alanında son derece ağır kısıtlamaları getirmişti. Yasa ILO'nun 1948 tarihli 87 Sayılı Sözleşmesine aykırı idi. Toplu sözleşme düzeni ile ilgili üç kurum olan «yetki», «arabuluculuk» ve «grev» ise, 2822 Sayılı Yasanın kısıtlayıcı hükümleri sebebiyle işlemiyordu. Sosyal güvenlikte, asgari ücretlerde, birikmiş işçi alacaklarının tahsil edil-

TBMM'nde 30 Yasa Bekliyor...

«Türk-İş'in problemlerine ilgi göstermek, TBMM'nin ve ilgili Komisyon üyelerinin en büyük görevidir...»

TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Mustafa Balcılar 27 Kasım toplantısında bir konuşma yaptı. Balcılar şunları söyledi :

«TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanlığını, 6 Kasım 1983 Anavatan Partisinin iktidara geldiğinden bu yana Komisyonun kurulmasından itibaren yürütmekteyim.

İnsanın problemlerini halletmek, iktidarların başta gelen görevlerinden birisidir.

İşçi kesimi de toplumumuzun büyük bir oranını teşkil etmektedir ve Türkiyemizin en büyük işçi konfederasyonu TÜRK-İŞ de Türk işçisinin en büyük temsilcisidir.

İktidarlar olarak, Hükümetler olarak, TBMM olarak toplumun problemlerini halletmek asli görevimiz olduğuna göre, işçinin temsilcisi olan TÜRK-İŞ'in problemlerinin çözümüne ilgi göstermek, Hükümetlerin, TBMM'nin ve ilgili komisyon üyeleri olarak en büyük görevimizdir.

Konuya bu şekilde yaklaştığımızı her zaman ifade etmişimdir.

Sorunları, Sayın Genel Başkanın ağzından komisyon üyesi arkadaşlarımla birlikte dinledik, bilgi sahibi olduk.

İleride bu konuda yasa tekliflerini müzakere ederken bu bilgilerden istifade edeceğiz.

Komisyonumuzun bugüne kadar görüşmüş olduğu Kanun Hükmünde Kararname, kanun tasarısı ve tekliflerinin dosya olarak sayısı 82'dir.

İşçi kesimini ilgilendiren kanunlar, 1475 sayılı Kanun, Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer kanunları topladığımız zaman, 82 kanundan 27 tanesini Komisyonumuzda görüşmüştük. Şu anda komisyonumuzda beklemekte olan 30 tane kanun vardır.

Yani bugüne kadar Komisyonumuzda görüştüğümüz ve karara bağladığımız 52 dosyadan 27 tanesi işçi kesimini ilgilendiren kanunlardır.

Buna ilave olarak, yurt dışındaki işçilerimizi ilgilendiren 5 tane sosyal güvenlik sözleşmesi de komisyonumuzda görüşülmüştür.

Buna ilave olarak Kalfalık Çıraklık Kanunu ile ilgili bir dosyayı da görüşmüşüzdür. Bu, zannederim işçi kesimini ilgilendiren kanunlardan bir tanesidir.

İfade etmek istediğim, şu ana kadar komisyonumuzda görüşüp karara bağladığımız kanunların oran itibariyle yüzde 50'sinden fazlası işçi kesimini ilgilendiren kanunlardır.

Bu da, komisyon olarak işçi kesiminin problemlerine çözümde yardımcı olduğumuzun ya da ilgi gösterdiğimizin göstergesidir.

Sayın Başkanın ifadesiyle bundan sonra bu gibi toplantıların sık sık yapılmasını, komisyon üyeleri ve TBMM üyelerinin konular ve problemler hakkında enforme olması bakımından fevkalade yararlı olacağı inancındayız.

Bu itibarla, bundan sonra sizlerin problemleriyle ilgili kanunlar görüşülürken, TÜRK-İŞ'i komisyonumuza çağırıp, görüşlerinizden istifade etmeye çalışacağız. Bu arada komisyon üyeleri ve işçi kökenli milletvekilleri olarak sorunları hükümete aktarmaya çalışacağımız konusunda burada sizlere söz veriyorum. Bu gibi toplantıların sık sık yapılmasının faydalı olacağı inancıyla, komisyon üyelerimiz ve işçi kökenli milletvekilleri adına teşekkür eder, Sayın TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz'a saygılar sunarım.»

---

mesinde, işçilerin yarım yüzyıllık kıdem tazminatı hakkında ciddi çıkmazlar vardı. TBMM bu konularda en kısa süre içinde önlem almalıydı...

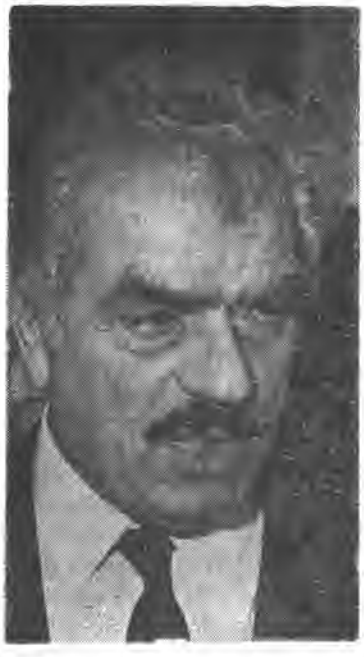
TÜRK-İŞ Genel Başkanından sonra Komisyon Başkanı Mustafa Balcılar söz aldı ve kısa bir konuşma yaptı (yan sütun). Balcılar Komisyon çalışmalarında işçi isteklerine ağırlık verildiğini savundu.

Toplantı yeniden bir araya gelme dileğiyle sona ererken, TÜRK-İŞ Genel Başkanı TÜRK-İŞ'in bu tarihe kadar TBMM'ne sunduğu Yasa değişiklik önerilerini geri çektiğini ve «ihtiyaçlara uygun yeni düzenlemelerin en geç 15 Ocak 1985'e kadar TBMM'ne intikal ettirileceğini» bildiriyordu...

Parlâmentoyu Göreve Çağırıyoruz

«TBMM işçi sorunları karşısında sessiz ve ilgisiz kalmamalıdır. İhtiyaçlar büyümekte, zaman kaybı ile sorunların çözümü güçleşmektedir...»

PARLAMENTERLERLE 27 Kasım günü yapılan toplantıda temel işçi sorunları, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ tarafından açıklandı. Bu açıklamayı sunuyoruz.

Türk-İş Genel Başkanı Yılmaz «TBMM önlem almalı...»

«Yasalardan kaynaklanan temel işçi sorunlarının açıklanması amacıyla düzenlediğimiz bu toplantıya katıldığınız için, önce Türk işçileri ve TÜRK-İŞ üyesi Örgütlerle Yönetim Kurulumuz adına, sizlere en içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Bu toplantıda sizlere ana hatları ile işçilerimizin karşıkarşıya bulunduğu sorunları ve çözüme ilişkin düşünce ve önerilerimizi sunmaya çalışacağım.

Bugün burada değineceğim çoğu sorun, bu tarihe kadar yapılan TÜRK-İŞ Hükümet Zirve Toplantılarında dile getirilmiştir. TÜRK-İŞ'in, sorunları ortaya çıktığı tarihlerdeki yönleriyle değerlendirip, o tarihlerdeki ihtiyaç ve şartlara göre yaptığı tespitler ve öneriler siyasal iktidarın yanısıra, TBMM'ne intikal ettirilmiştir. Öncelikle belirtmek istediğim husus, zamanında alınmayan önlemlerin sorunların giderek büyümesine ve nitelik değiştirmesine yol açmış bulunmasıdır. Bu durum, bugün, yeni şartlara ve ihtiyaçlara göre yeni düzenlemeler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Ocak 1979'da başlayıp 12 Eylül 1980 sonrasında da sürdürülen ekonomik politika, bu politika ile uyumlu olarak Anayasa'da ve temel iş yasalarında yapılan düzenlemeler sorunların başlıca kaynağıdır.

Bilindiği gibi Türk işçisi yaklaşık üç yıl serbest toplu pazarlık düzeni dışında tutulmuş, çalışma koşulları merkezi olarak ve her seferinde işçilerin aleyhine olarak belirlenmiştir. Enflasyonla mücadele adına yürütülen «İstikrar Programı»nın hedefi işçiler, dar ve sabit gelirliler olmuştur. Türkiye gelir dağılımı yönünden Dünyanın en adaletsiz ülkelerinden biri halini alırken, işsizlik artmaya devam etmiş, Devlet iktisaden güçsüzü koruma ödevini yapamaz duruma gelmiştir. Bu yapı hukuksal kısıtlamalarla desteklenmiş bulunmaktadır.

Hukuksal çıkmazlar bireysel ve toplu iş hukukunda ve sosyal güvenlikte belirgindir.

Toplu iş hukukunda yasal çıkmazların temel kaynağı 2821 Sayılı Sendika Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasıdır.

Sendikalar Yasası; Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yönetim Kurulunun ve Sendika Özgürlükleri Komitesinin de Mayıs 1983'den bu yana hemen her vesile ile işaret ettiği üzere, işçi hak ve özgürlükleri alanında son derece ağır kısıtlamalar getirmiştir. Bu yasa çoğu yönüyle işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan 87 Sayılı ILO Sözleşmesine aykırıdır.

Feridun Şakir Öğünç
TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyesi

«İstikrar Programının» hedefi işçiler, dar ve sabit gelirliler olmuştur. Türkiye gelir dağılımı yönünden Dünyanın en adaletsiz ülkelerinden biri halini alırken, işsizlik hızla artmış, Devlet iktisaden güçsüz durumda olanı koruyamaz duruma getirilmiştir.»

Sendikalar Yasasının getirdiği kısıtlamaların başında, Anayasaya da dayalı olarak, «devlet memuru» statüsünde çalıştırılanların sendikalaşma hakkının tanınmaması gelmektedir. Uzun yıllar «işçi - memur ayırımına» yol açan bu kısıtlama ile işçiler ,sürekli olarak «memurlaştırılına» ve bu yoldan temel haklarından yoksun duruma getirilme tehdidi ile karşıkarşıyadırlar. Kurumlarda yıllardır boşalan işçi kadrolarının memur statüsünde çalışanlarla doldurulması yanında, Mayıs 1985 de «özel sözleşme ile çalıştırma» yoluna gidilmeye başlanmıştır.

Çalışanlar içinde yaklaşık 1,5 milyon insanı temel haklardan yoksun duruma getiren bu anlayış yanında, Sendikalar Yasası ile işçi statüsünde olan bir kısım çalışan için de özel kısıtlamalar getirilmiştir. Özel okullarda çalışan öğretmenler; aynı zamanda işçi olan öğrenciler ve diğer bir kısım çalışan, haksız suretle, sendikalaşma hakkını yitirmişlerdir.

Sendikalar Yasasına göre, uluslararası Hukuk kurallarına aykırı bir biçimde, işçilerin, kendilerini temsil edecek yöneticilerini tam bir serbesti içinde seçebilme ve seçilmiş olanı koruyabilme imkanı kısıtlanmıştır. Yönetici seçilebilmek için en az on yıl süre ile işçi statüsünde çalışmış olmak; Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Yasasına da dayalı fiillerden dolayı mahkûm edilmemiş bulunmak bu sınırların başında gelmektedir. Seçilen yönetici bu görevi kesintisiz olarak en çok dört olağan genel kurul süresince sürdürebilme imkanına sahiptir. Emekli olan; kamu iktisadi kurumlarının, iştirak ve ortaklıklarının yönetim ve denetiminde ya - hut siyasal partilerin organlarında görev alan; yöneticiliği sırasında Devlet aleyhine işlenen cürümler yanısıra Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasası hükümlerine göre mahkum olan yönetici yerini koruyamayacaktır. Tüm bu kısıtlamalar, Uluslararası Çalışma Teşkilatı tarafından çıkarılan ve bu alandaki uluslararası hukuk anlayışını yansıtan kurallara ve Batı Demokrasilerinde benimsenerek uygulanan esaslara kökünden aykırıdır.

Yine işçi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan uluslararası belgelere göre, sendikalar kendi çalışma ve iş programlarını; iç işleyişlerini özgürce belirleme hakkına sahiptir. Sendikalar Yasası ise bu alanda da son derece ağır kısıtlamalar getirmiştir. Genel siyaset yasağı bunlardan biridir. İç işleyişte serbesti; sendikaların gelir kaynaklarının özgürce belirlenmesinden giderlerini genel kurul kararları ışığında serbestçe yaşayabilmesi - ne; iç denetimin temel kural olmasına kadar uzanan bir çalışma özgürlüğünü ifade etmesine karşılık, bugün sendikalar gelir ve giderlerini serbestçe tayin edebilme hakkına sahip değillerdir; denetimde ise, «Devletin idari ve mali denetimi» adı altında her çeşit güvenceden yoksundur. Bu tabloya, sendikaları, uluslararası ilişkilerinde kısıtlayan düzenlemeler, üyelik için aranan «ön izin müessesesi» eklenmelidir. Sendika yöneticisi mesleki a -

maçlarla yurt dışına çıkarken seyahat özgürlüğünün ciddi olarak var olup olmadığı tartışmasına yol açacak sınırlamalarla karşı karşıyadır.

Toplu Pazarlık düzeninin üç temel kurumu «yetki» «arabuluculuk» ve «grev» dir.

Sözleşme düzeninden söz edilebilmesi için öncelikle sözleşmeye «taraf» olacak işçi örgütünün tesbiti sorusu cevaplandırılabilmelidir. Yasanın getirdiği sisteme göre bu, merkezi olarak ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılır. Bakanlık bu işlemi her yıl iki kez çıkardığı istatistiklerle ve bunu izleyen işlemlerle yerine getirdiği iddiasındadır. Oysa, herkesce yakından bilindiği gibi, istatistik çalışmaları güvenilir olmaktan uzaktır. Bakanlık bu alanda dilediğini yetkili, dilediğini yetkisiz olarak kabul etme imkanına sahiptir. Yargı denetimi etkin olmadığı gibi son derece ağır işlemekte, çoğu zaman, siyasal tercihlere dayalı haksız tasarruflar önlenememektedir. Yasa ile getirilen sistemin bir diğer özelliği, işçilerin aktif çalışma döneminde sendikal tercihlerini izlemektir. Sendika üyeliğinden çekilme, sendika üyesi olma, bunlara bağlı süreler Bakanlıkça anında izlenilmek gerekirken bu yapılamamakta, bunun olumsuz sonuçları da etkisini yetki kurumunda ve toplu sözleşme düzeninde göstermektedir.

Yasanın uyuşmazlıkların «barışçı» çözüm yolu olarak getirdiği «arabuluculuk» müessesesi de işlememektedir. Bunda arabulucuların birkaç istisnası dışında hemen tümünün iş çevrelerine yakın kişiler olması önemli bir rol oynamaktadır. Arabuluculuk, bugünkü yapısı ile, sendikalara parasal külfet getiren ve hemen hiç yarar sağlamayan bir kurum durumundadır.

Grev hakkı ise, adeta kağıt üzerinde kalsın, hiçbir şekilde kullanılmasın düşüncesiyle düzenlenmiştir.

Bireysel iş hukukunun başta gelen sorunu Türkiye'de hemen her işkolunda yaygınlaştığı görülen, kontrolsüz «işçi çıkartma eylemleri»dir. Milli Güvenlik Konseyi tarafından 12 Eylül 1980 sonrasında konulan işçi çıkartma yasağının kaldırılması ile birlikte, her işkolunda işçi çıkartmalara başvurulmuştur.

İşçi çıkarma yetkisinin işverenlere her çeşit kontrolden uzak bir şekilde tanınması, TÜRK-İŞ tarafından ötedenberi Türk İş hukukunun önemli bir eksikliği olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede TÜRK-İŞ, iş yasalarında çağdaş hukuk anlayışının gereği olan kurallara yer verilmesini savunmuştur. Siyasal iktidarlar çoğu zaman bu ihtiyacı paylaşmışlardır. Yargı organları Yasaların boşluklarından kötü niyetle yararlanma kastı ile hareket edenlerin girişimlerini engellemede önemli bir rol oynamıştır. Kıdem tazminatı müessesesinin «istihdamda güvence» sağlayan yönü, son zamanlara kadar, hemen her çevre tarafından kabul edilmiştir; düzenlemelerde hareket noktası daima işveren keyfiliğini önlemeye çalışmak olmuştur. Bir süredir, işveren özlem ve isteklerine paralel bir anlayış ve yaklaşımla, işçi için istihdam gü-

Komisyon üyeleri Abdullah Çakırefe, Bilâl Şişman, Sururi Baykal

«Toplu pazarlık düzeninin üç temel kurumu olan yetki, arabuluculuk ve grevde çıkmazlar vardır... Bakanlık dilediğini yetkili, dilediğini yetkisiz olarak kabul etme imkânına sahiptir... Arabuluculuk işlememekte, grev ise kâğıt üzerindedir!»

«İşçi çıkarma yetkisinin işverenlere her çeşit kontrolden uzak biçimde tanınması, TÜRK-İŞ tarafından ötedenberi iş hukukumuzun en önemli bir eksikliği olarak değerlendirilmiştir... İş Yasasının 13. Maddesi, bugünkü şekliyle Anayasa'ya da aykırıdır.»

2822 Sayılı Yasa Şartlarında grev ve grev gözcüsü...

vencesi teşkil eden tüm düzenlemelerin ortadan kaldırılmaya çalışılmasına tanık olunmaktadır. Kıdem tazminatı müessesesi üzerinde başlatılan tartışmalar, Fon kurulması yoluyla sağlanmak istenen güvencenin amacından saptırılmaya çalışılması, bu tutumun belirgin örnekleridir.

İşçi çıkarmanın «işveren insiyatifine hangi ölçülerde bırakılabileceği» konusu sadece Yurdumuzda değil, Dünyanın her ülkesinde ciddi bir tartışma konusudur. Çıkarmanın işveren keyfiliğine, özellikle maksatlı ve kötü niyetli davranışlarına terkedilemiyeceği görüşü, günümüzde, uluslararası hukukun kabul ettiği bir sonuçtur.

Sorun, son yirmibir yıl içinde, çeşitli yönleriyle, başta Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) olmak üzere, insan hakları ve iş hukuku kuralları ile ilgili uluslararası forumlarda enine boyuna tartışılmış, kurallar geliştirilmiş ve Batı Demokrasilerinin tümünde ulusal yasalara yansıtılmıştır.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) 1963 yılında (119) Sayılı bir Tavsiye karar kabul etmiş, işsizliğin giderek arttığı 1981 yılından itibaren yeni ve daha ileri düzenlemelere gitmiştir. Bu çalışmalar Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın 1982 yılında kabul ettiği (158) Sayılı Sözleşmesi ile 166 sayılı Tavsiye Kararı'nda yer almıştır.

Uluslaraarsı Çalışma Teşkilatı'nca «Sözleşme» ve «Tavsiye Karar» şeklinde yapılan yasama faaliyeti, işçi çıkarmada şu temel kuralları öngörmektedir.

● İşçiler, «fesih için yeterli kabul edilebilir» bir sebep olmadıkça işten çıkarılmaya caklardır. Yeterli sebep, işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymama gibi, kişisel durum ve davranışına dayanabileceği gibi, işyeri gerekle rinden de kaynaklanmış olabilir.

● İşçinin sendikaya üye olması veya olmaması; işçinin iş saatleri dışında veya işverenin muvafakati ile iş saatleri içinde işçi teşekküllerinin faaliyetlerine katılması; işçinin işçi teşekkülünü veya işçileri temsil etmesi veya temsil etmiş olması; işçinin kötü niyetli olmadan işveren aleyhine şikayette bulunması, dava açması, kanuni mercilere başvurması; işçinin ırkı, rengi, cinsiyeti, medeni durumu, gebeliği, aile yükümlülükleri dinsel inançları veya siyasal düşünceleri, gebelik izini kullanması, kaza veya hastalık sebebiyle işine devam edeme mesi, hiçbir şekil ve suretle, fesih için yeterli sebep kabul edilmeyecektir.

● Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışlar dahil, işçinin kişisel durum ve davranışlarına dayalı fesihlerde dahi, fesih, işçinin bu konudaki savunması alınmadan yapılmayacaktır.

● İşçi, fesih için yeterli kabul edilebilir bir sebep olmadan iş akdinin feshedildiği inancında ise, bağımsız yargı organına başvurma hakkına sahip olacaktır. Feshin yeterli bir sebebe dayanmadığının tespiti halinde,

mahkeme fesih beyanının geçersizliğine karar verebilecektir. Geçersizlik kararı verilmesi halinde, işveren işçiye iş vermekle yükümlü tutulacaktır. İş verilmemesi halinde, işveren işçinin kayıplarını telafi edecek bir tazminatı ödemekle yükümlü olacaktır.

TÜRK-İŞ'in bu alanda istediği de istihdam güvencesi sağlayan ve çoğu Batı Demokrasisinde hayata geçirilen bu düzenlemelerin Yurdumuzda uygulanmasıdır.

Bireysel iş hukukunun bir diğer çıkmazı «kıdem tazminatı kurumu» ile ilgilidir. Kıdem tazminatlarının bu amaçla kurulacak bir «fondan» ödenmesinin benimsenmesine karşılık, Türk Sendikacılık Hareketi «ölüm, emeklilik, malûliyet sebebi dışındaki çıkartmalarda» kıdem tazminatı yönünden işverenlerin sorumluluğunun devam etmesini istemektedir. Aksi halde, sorumluluğunu fon'a ciro edecek olan işverenler, işçi çıkartmalarda hudutsuz bir serbestiye sahip olacaklar ve bugünkü kıyım, daha ileri boyutlarda yaşanacaktır.

TÜRK-İŞ'in tesbitlerine göre kıdem tazminatları ve Fon konusunda yapılacak düzenlemede aşağıdaki unsurların mutlaka gözönüne alınması gereklidir :

● Hizmet ilişkisinin sona erdiği tüm olaylarda kıdem tazminatı verilmelidir. Fesih sırasında işçinin suçu olsa dahi, bu suçun cezası işçinin ailesine ödettirilmemelidir.

● İşverenin Yasada belirlenen fesih hakkı yeniden düzenlenmelidir. Fesihlerde yargı denetimi getirilmelidir.

● Kıdem tazminatı işçinin tüm hizmetleri üzerinden hesaplanmalıdır.

● Ölüm hali kıdem tazminatı ödemesinde mutlak sebep olmalıdır. Ölüm halinde işçiye kusur bularak kıdem tazminatını kısıtlama eğiliminden kaçınılmalıdır.

● Kıdem tazminatının toplu sözleşmelerle ya da hizmet akitleri ile geliştirilmesi önündeki engeller kaldırılmalıdır.

● Kıdem tazminatının hakkın doğduğu anda ve zamanında ödenmesini sağlayacak önlemler alınmalıdır.

● Fon yaşlılık, emeklilik, malûliyet, toptan ödeme ve ölüm hallerini kapsamalı, iş yasaları uyarınca kıdem tazminatı ödenmesi gereken diğer hallerde işverenin kıdem tazminatı ödeme sorumluluğu devam etmelidir.

● İstihdam güvencesi kesinlikle sağlanmalı ve bu güvenceyi zayıflatacak her türlü girişim önlenmelidir.

Yine sonuçları «toplu» olmakla birlikte, İş Yasasında düzenlendiği için bireysel iş hukuku sorunu olarak yaşanan bir çıkmaz «asgari ücret müessesesi» ile ilgilidir. Türk Sendikacılık Hareketi, herşeyden önce, işçi / işveren / hükümet üçlüsü'ne ortak belirleme imkanı tanıyan düzenlemenin yapı olarak korunmasını isterken, siyasal iktidar, bu kurumu kaldırmaya ve belirlemeyi katsayı artışına göre, Bütçe

☞

TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Üyelerinden Nevzat Bıyıklı, Kadir Narin ve Salih Güngörmez 27 Kasım tarihli toplantıda.

«Kıdem tazminatı işçilerin 50 yıllık temel hakkıdır... Bununla oynanamaz...»

İş hayatının denetimi ile ilgili hükümler uygulanmamaktadır. İş kazalarında ve meslek hastalıklarında Türkiye hâlâ en başlardadır. İşverenler komik düzeydeki yaptırımlar sebebiyle önlem almamaktadır...»

İmren Aykut, TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyesi

çerçevesinde yapmayı planlamaktadır. Bu temel görüş ayrılığı yanısıra, işçilerin, hayat pahalılığı artışının otomatik olarak asgari ücretlere yansımasını, hesaplamada işçi ailesinin esas alınmasını öngören istekleri vardır. Sorun derin anlaşmazlık konusu olmakta devam etmektedir.

İş hayatının denetimi ile ilgili hükümlerin işlerlikten yoksun olması bireysel iş hukukunun bir diğer çıkmazıdır. İş kazalarında ve meslek hastalıklarında, maalesef Türkiye hâla en başlardaki olumsuz yerindedir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği gereklerine uymayan işverenler komik yaptırımlarla karşıkarşıyadır; kaldı ki, etkin bir denetim de hiçbir suretle yapılma - maktadır.

Bireysel iş hukuku alanında bir diğer sorun tarım ve orman işçilerinin her çeşit yasal güvenceden yoksun durumda tutulmalarıdır.

Sanayi ve hizmet kesiminde çalışanlar yaklaşık 50 yıl önce asgari güvencelere kavuşturulmuşken, tarım ve orman işçileri her çeşit yasal güvenceden yoksun durumda çalıştırılmaktadırlar.

Ankara'da 5 Kasım tarihinde TÜRK-İŞ tarafından yaklaşık 550 bin gezici tarım işçisinin sorunlarını ele alan bir panel/konferans düzenlenmiştir. Burada tesbit ettiğimiz, ancak «facia» kelimesi ile nitelendirilebilecek çalışma şartları ve diğer sorunlar bir belgesel olarak da gösterilmiştir. En kısa süre içinde bu soruna eğilmek lazımdır.

506 Sayılı Kanunun 140 ıncı maddesi değişiklik önerisi ile ise prim borçlarını yerine getirmeyen işverenler için ağır para cezası ve hapis yaptırımı öngörülmüş, ayrıca birikmiş prim borçlarının 31.12.1986 tarihine kadar ödenmesi imkanı getirilmiştir.

506 Sayılı Kanunun 80. ve 140. maddelerinde öngörülen değişiklikler 3203 Sayılı Yasa ile kısmen olsun yapılmışsa da, TÜRK-İŞ önerisine tam olarak yer verilmemesi karşısında düeznleme ihtiyacı devam etmektedir.

4792 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 20. maddesinde öngörülen değişiklik ise, Kurum fonlarının Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırılmamasını, fonların Devlet Bankalarında toplanmasını hedef almaktadır.

TÜRK-İŞ bunun yanında «sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında kurulu teşekküllerde işçilerin yönetim kurullarında temsil edilmelerinin sağlanmasını», çoğu Batı Demokrasilerinde yapılmakta olana uygun biçimde «tüketicilerin korunması» ve «karayolu taşımacılığında çalışan işçilerin başta sosyal güvenlik kapsamına alınmaları olmak üzere, İş Yasasının koruyucu hükümlerinden yararlan - malarını» istemiştir. 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu değişiklik önerisi ile de iflas halinde işçi alacak ve tazminat haklarının güvence altına alınmaları öngörülmüştür.

Tüm bu çıkmazların aşılabilmesi işçi hak ve özgürlüklerini düzenleyen yasalarda Batı Demokrasilerine özgü

«Türk-İş, işçi/işveren ilişkilerinde Batı Demokrasilerine özgü arayışında TBMM'nin seçkin üyelerinden ilgi ve destek beklemektedir...»

TÜRK-İŞ Mevzuat Komisyonu üyeleri 27 Kasım 1985 tarihli toplantıda...

değişikliklerin gerçekleştirilmesine bağlıdır.

TÜRK-İŞ işçi - işveren ilişkilerinde, bireysel iş hukuku uygulamasında ve sosyal güvenlik alanında yaşanan sorunların çözümü için 1982 den başlayarak bir dizi düzenleme yapmıştır. Son üç yıl içinde TÜRK-İŞ / Hükümet Zirve toplantılarında sorunlar çeşitli boyutlarıyla tartışılmıştır. Konuşmamın başlangıcında belirttiğim gibi, TÜRK-İŞ'in, sorunları ortaya çıktığı tarihlerdeki yönleriyle değerlendirip, o tarihlerdeki ihtiyaç ve şartlara göre yaptığı tesbitler ve öneriler siyasal iktidar yanısıra, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne de yansıtılmıştır. Zamanında alınmayan önlemler sorunların giderek büyümesine, nitelik değiştirmesine yol açmıştır. Bugün yeni şartlara ve ihtiyaçlara göre yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Düzenleme istekleri 1986 başında TBMM'ne iletilmiş olacaktır.

TÜRK-İŞ, işçi / işveren ilişkilerinde, Batı demokrasilerine özgü arayışında, bu yönlendirmede ve sorunların çözümünde birinci derece sorumluluk taşıyan kurumlardan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin seçkin üyelerin - den ilgi ve destek beklemektedir.»

«TÜRK-İŞ'in, sorunları ortaya çıktığı tarihlerdeki yönleriyle değerlendirip, o tarihlerdeki ihtiyaç ve şartlara göre yaptığı tesbitler ve öneriler Hükümete ve TBMM'ne sunulmuştur... Zamanında alınmayan önlemler sorunların giderek büyümesine, nitelik değiştirmesine yol açmıştır. Bugün yeni şartlara ve ihtiyaçlara göre yeni düzenlemeler yapılması gereklidir...»

Vergi Reformu Dedikleri...

M. SADIK ŞİDE TÜRK-İŞ GENEL SEKRETERİ

HÜKÜMETİN ekonomik tercihi çalışanlar aleyhine yaptığı, uygulamalarından ortaya çıkmaktadır. Gündeme getirilen yeni vergi düzenlemelerinde de bu yaklaşım görülmektedir.

Bilindiği gibi 1982 Anayasası'nın 73. maddesi : **«Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır»** hükmüne yer vermektedir. Son yasa ile bu ilke açıkça çiğnenmiştir.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının bir ölçütü ülkemizdeki gelir dağılımıdır. Mevcut adaletsiz gelir dağılımı mekanizması içinde artan gelirin büyük bölümünün — ekonomik ve sosyal tercihle — geliri esasen yüksek olan kesimlere gittiği bilinmektedir. Bu durumda, kamu hizmetlerinin finansmanı için ödenen verginin aynı zamanda gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlikleri giderecek sosyal ve ekonomik amaçları özellikle gözetmesi gerekliliği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Oysa 1986 yılı Bütçe tasarısı ile birlikte Meclis'e sunulan «vergi paketi»'nin böyle bir amacı hedeflemediği görülmektedir.

ÖZAL Hükümetince yapılan yeni vergi düzenlemeleri - nin ücretli ve maaşlılar lehine olduğu ve çalışanların bundan kazançlı çıkacağı görüşüne katılmıyoruz.

Bu ancak vergilendirmede köklü değişimlerle ulaşılacak bir sonuçtur... Yeni düzenlemeler ise, bu hedeften çok uzaktır. Verginin ağır yükü çalışanların omuzlarındadır.

Bir örnekle durumu açıklığa kavuşturmak mümkündür. Yapılan düzenleme ile gelir vergisi tarifeleri değiştirilmekte ve ilk dilim üç milyona çıkarılmaktadır. Çalışanların çoğunluğunun ve hele asgari ücretlinin yıllık kazancının yarım milyonun altında kaldığı gözönünde tutulursa, bunun ücretliler için pek önemli olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu alanda getirilmesi gerekli düzenleme, dilimin düşürülmesi değil, dilimlere uygulanan oranın düşürülmesidir. Yoksa sözkonusu değişiklikle asgari ücret almakta olan ücretli ile yıllık kazancı üç milyon olan kişi aynı oranda vergilendirilecektir. Böyle bir durumun adil bir vergilendirme olmayacağı muhakkaktır.

Öte yandan vergi alanında çalışanlar lehine yapılacak gerçek iyileştirme ancak asgari ücretin vergi dışı bırakılması ile mümkün olabilecektir.

Oysa Meclisteki görüşmelerde bu yöndeki öneri de reddedil - miştir. Buna karşılık, bir önergenin benimsenmesiyle işverenlerin sendikalarına ödedikleri aidat gider kabul edilerek vergiden indirilebilecektir.

Bilindiği gibi TİSK (Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu) bu konudaki taleplerini 1963 yılından itibaren sürekli olarak gündeme getirmiştir. Nitekim Nisan/1982'de görüşlerini açıkladıkları 14. Genel Kurul Çalışma Raporunda da buna yer verilmiştir.

Bugün istek ÖZAL Hükümeti tarafından yerine getirilmiştir. Böylece Hükümetin ekonomik tercihinin işverenler lehine olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bunun yol açacağı vergi kaybı 10,6 milyar civarındadır. İşveren bu tutarı gider olarak matrahından düşürebilecektir.

Bunun gibi, işçilerin özel sigortalarla ilgi kurmaları halinde buralara ödeyecekleri primlerle, işçilerin sendikalarına ödedikleri aidatların vergiden düşüleceğine dair düzenleme de gerçekte işçilere pek bir şey getirmemektedir. Geçinme güçlüğü içinde olan işçiler özel sigortalarla ilgi kurup aidat ödeyemeyeceğine göre, bu fasıl kağıt üzerinde kalacaktır. Sendika aidatlarının vergiden indirilmesine gelince... 2821 Sayılı Kanunun 23. maddesi; **«İşçi Sendikasına işçinin ödeyeceği aylık üyelik aidatı tutarı, bir günlük çıplak ücreti geçemez»** hükmünü taşımaktadır. Buna göre; sözde vergi istisnası ile tanesi 11.25 TL.'ye çıkan zeytinden ayda onbeş tane kadar alabilme imkânı olacaktır. İşçiyi düşünenlerden Allah razı olsun...

TÜRK-İŞ'in bu alandaki hedefi âdil bir vergi reformudur. Bugünkü Yasa ise bu hedefin çok uzağındadır...

Ekonomi İktisaden Güçsüzü Eziyor...

Çalışanların içinde bulundukları sosyal ve ekonomik sıkıntılar —geçtiğimiz dönemde artan boyutlarıyla— sürmektedir. İnsanı ve sendikacılığı dışlayan bir ekonomik modeli kapsayan ve genel özellikleri itibariyle standart bir IMF reçetesi olarak tanımlanan böylesi bir uygulamanın olumsuz etkileri, sadece çalışanların gelir ve refah düzeyinde görülen gerilemeyle sınırlı değildir. Bunların da ötesinde, ülkemiz ve insanının geleceğini de kapsmaaktadır. İktisaden güçsüzü kaderine terk eden, iktisaden güçlü durumda olanları koruyan bir anlayışın yaygınlaştırdığı sosyal adaletsizlik ortamıyla karşı karşıyayız. Ve ne yazık ki; halen sürdürülmekte olan politikaların sonuçları ve bu çerçevede gündeme gelen yeni ekonomik düzenlemeler, sözkonusu olumsuz ortamı arttırıcı nitelikler taşımaktadır.

BÜYÜME

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından yayınlanan 1985 yılı Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH) ilk geçici tahminine göre; GSMH'nin sözkonusu yılda sabit fiyatlarla yüzde 3.9 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Cari fiyatlarla artış ise yüzde 49.3'dür. Böylece 1985 yılı GSMH deflatörü yüzde 44 olmaktadır. Bu gösterge aynı zamanda 1985 yılı için öngörülen yüzde 25'lik fiyat artışının isabetsizliği de ortaya koymaktadır.

GELİR DAĞILIMI

Üretim artışı 1985 yılı için bu düzeyde olurken, artan gelirin bölüşümü yine ekonomik bakımdan güçlü olanların lehine olmaktadır. Daha önceki raporlarımızda da belirttiğimiz üzere, maksatlı bir biçimde sürdürülen politikalar ile çalışanlar, zaten dengesiz ve adaletsiz olan gelir dağılımı aleyhlerine daha da bozularak, sermaye birikiminin başlıca kaynağı haline getirilmektedir. Sözkonusu kaynak aktarımı için kullanılan araç ise enflasyondur.

19 Aralık 1983 günü TBMM nde okunan Hükümet Programında vurgulanan «... Enflasyon, dar ve sabit gelirlinin, ortadireğin en büyük düşmanıdır. Enflasyon işçi, memur ve emeklinin her yıl aldığı ücret artışlarını hayat pahalılığı karşısında tesirsiz kılar, gerçek satın alma gücünü düşürür, gelir dağılımını daha da bozuk hale getirir...» görüşe katılmamak mümkün değildir.

Ancak böylesi bir durumun sözkonusu olabilmesi, ücret artışlarının enflasyon oranı altında tesbit edilmesi ile mümkündür. Tıpkı geçmişte uygulanan ve bugün de sürdürülmeye çalışılan ücret - fiyat politikalarında olduğu gibi...

Kamuoyu ne kadar yanıltılmaya çalışılırsa çalışılsın, bugün sonuçları iyice açığa çıkan sözkonusu politika ile, çalışanların yaşama koşulları daha da bozulmaktadır.

ÜCRET - FİYAT ALANINDAKİ GELİŞMELER

Yıl başlarında deklare edilen enflasyon tahmini hesaplarına dayalı bir ücret zammı belirlemenin, çalışanlar aleyhine olduğu açığa çıkmıştır. Enflasyon tahminlerinin isabetli olmadığ geride bıraktığımız yıllar itibariyle ortadadır.

İçinde bulunduğumuz yılda da aynı durumla karşılaşmaktayız. Buna göre 1986 için öngörülen yüzde 25'lik enflasyon tahmininin de geçerli olamayacağını geçmiş deneyimlere dayanarak söylemek mümkündür.

ASGARİ ÜCRET

Ülkemizde son yıllarda gerçek ücretlerde görülen gelişmelerin benzeri özelde asgari ücrette de görülmektedir. Asgari ücretin satın alma gücü yıllar itibariyle giderek düşmektedir. Yönetmelikte; «işçinen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücret» biçiminde tanımlanan asgari ücret, yapılan tesbitlerle bu tanımın oldukça uzağında kalmaktadır.

Bilindiği gibi asgari ücret 1 Ekim 1985 gününden geçerli olmak üzere; sanayi kesiminde, işçi temsilcilerinin muhalefet şerhiyle aylık brüt 41.400.— TL., tarım kesiminde ise oybirliğiyle 34.200.— TL. olarak tesbit edilmiştir. Sanayi kesimi asgari ücret tesbitine yönelik muhalefet; aile bağımlılık faktörünün kabul edilmemesi, yüzde 10 oranında pahalılık zammı ile asgari ücretli kesim bakımından milli gelir dağılımındaki adaletsizliği kısmen olsun telâfisi amaçlayan bir yükseltmenin yapılmaması esaslarına dayandırılmıştır.

Sanayi kesiminde 41.400.— TL. olarak tesbit edilen bu tutardan, bekar bir işçinin eline kesintilerden sonra 27.812.— TL. geçmektedir. Ama asgari ücret alan işçi bu tutar üzerinden harcamayı 1985 yılının sadece Kasım ve Aralık aylarında yapabilmektedir. Daha önceki aylarda eline eski asgari ücretten dolayı 16.996.— TL. geçmekteydi. Böylece 1985 yılında ele geçen aylık ortalama asgari ücret 18.132.— Liradır. Benzeri ağırlıklandırmayı önceki yıllar içinde yaptığımızda şöyle bir sonuçla karşılaşmaktayız :

Asgari Ücret (Gün/TL.)

Yıllar	Brüt	Net	Enflasyon İndeksi	Reel
1983	540.—	356.—	100	356.—
1984	725.—	485.—	152	319.—
1985	911.—	604.—	223.4	270.—

Buna göre, 1983 yılı itibariyle asgari ücretlinin satın alma gücünü 100 olarak kabul edersek, 1985 yılında 76'ya düşmektedir. Bu durum, Sözkonusu yıllarda gelir vergisinde yapılan indirimlere rağmen meydana gelmiştir.

İŞÇİ ALACAKLARI, EMİSYON, ENFLASYON

«24 Ocak İstikrar Tedbirleri» çerçevesinde uygulamaya konulan düzenlemelerin en önemli araçlarından biri «sıkı para politikası» idi. Enflasyonu kontrol altına alarak istikrar kurma amacı, mevcut hükümetin, geçmişte olduğu gibi başlıca hedefleri arasındadır.

Bu nedenle, işçi ücretlerinin varolan koşullarda daha fazla artması gerektiği talepleri karşısında yetkililer sürekli olarak, bu durum karşısında para basmak gerekeceğini ve bunun da enflasyonu artıracağını ileri sürmüşlerdir. Oysa enflasyon artışının çalışanların aleyhine olduğu, bunun için ilk hedefin enflasyonu düşürmek olduğu belirtilmişti.

Daha önceki bölümlerde bu yöne işaret edilmiş ve buna rağmen iki yıllık süre içinde işçi ücretlerinin artmak bir yana, büyük ölçüde gerilediği ortaya konulmuştur. Öte yandan «izlenmekte» olduğu belirtilen sıkı para politikası çerçevesinde «işçi alacakları» ödenmemektedir. Yaklaşık 120 bin işçinin çalıştığı bazı kamu kuruluşlarında, işçilerin sözleşme farkı, kıdem tazminatı, ikramiye gibi nedenlerle 16 milyar lere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödeliradan fazla alacağı bulunmaktadır.

Çalışanlara böylesine sıkı olarak izlenen para politikasına rağmen emisyon miktarı Ekim/1985 yılı itibariyle geçen yıla göre yüzde 64.8 oranında artmıştır. Öte yandan enflasyon aynı dönem itibariyle yüzde 47 civarında seyretmektedir.

Bu durumda, bir yandan işçi ücretleri artışı kısıtlanırken, öte yandan işçi alacaklarının ödenmesi geciktirilerek, çift yönlü bir gelir aşaması ile karşı karşıya bırakılmaktadır çalışanlar...

GERÇEK ÜCRETLERDEKİ GELİŞMELER

1983 yılı ortalama ücreti 40.000.— TL. kabul edilirse (— ki bu ortalama ücret YHK'nun 25.2.1984 kararında yer almıştır. Oysa SSK' verilerine göre, sözkonusu yıl için prime esas aylık kazanç ortalama 26.331.— TL. dir.) daha sonraki yıllarda verilen ücret zamları ile ulaşılan durum ve kesintilerden sonra ele geçen tutar, evli ve bir çocuklu işçiye göre şöyledir :

	Brüt ortalama ücret	Ortalama net ücret	Enflasyon	Reel Ortalama Net ücret	İndeks
1983	40.000.—	24.302.—	100	24.302.—	100
1984	52.000.—	33.369.—	152	21.953.—	90.3
1985	66.040.—	43.923.—	223.4	19.661.—	80.9
1986	81.229.—	53.493.—	323.9	16.515.—	67.9

(1985 yılı enflasyon oranı yüzde 47, 1986 yılı ise yüzde 45 tahmin edilmiştir.)

Tabloda görüleceği gibi, gelir vergisinde ücretliler lehine yapılan indirime rağmen, ücretler enflasyon karşısında değer kaybetmiştir. Bu kayıp sözkonusu üç yılda yüzde 32 oranındadır. Böylece, aslında ülkedeki vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımını sağlamaya yönelik olması gereken gelir vergisi oranındaki indirimler, verilen ücret zamları içinde değerlendirilince beklenen amaca ulaşılamamış, ücretlerin enflasyon karşısında aşınması devam etmiştir.

Öte yandan ücretlilere fatura karşılığı vergi iadesi» çerçevesinde çalışanlara ek gelir sağlandığı ve böylece enflasyonun altında ücret verilmediği yolundaki iddiaya da katılmak mümkün değildir. Çünkü «Vergi İadesinden» amaç çalışana ek gelir sağlamak değil, 1.1.1985 günü yürürlüğe giren Katma Değer Vergisi'nin yerleşmesidir. Bunun için çalışanların tüm harcamaları vergi iadesi kapsamına alınmamıştır. Kaldı ki, fatura alabilmek için önce harcama yapmak gerekmektedir. Oysa çalışanların çoğunluğu günlük geçimlerini borçla sürdürmek durumundadır. Bunun da etkisiyle vergi iadesinden alınan gelir çok düşük oranlıdır.

«İşçilere 1923'den bu yana verilen ücret zamları enflasyon oranının üstündedir...» DPT 1986 Yılı Çalışma Programının ortaya attığı bu iddia TÜRK-İŞ tarafından çürütüldü. İşçiler gerçek ücretlerindeki yüzde 55 gerileme yanında, enflasyonun baskısı altında ezilmeye devam ediyor.

VERGİ

Bilindiği gibi 1982 Anayasasının 73. maddesi; «Herkez kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.» görüşüne yer vermektedir.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının

bir ölçütü, hiç kuşkusuz ülkemizdeki gelir dağılımıdır. Oysa mevcut adaletsiz gelir dağılımı mekanizması içinde, artan gelirin büyük bölümü, geliri esasen yüksek olan kesimlere gitmektedir.

Bu durumda, kamu hizmetlerinin finansmanı için ödenen verginin aynı zamanda gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlikleri giderecek sosyal ve ekonomik amaçları —özellikle— gözetmesi gerektiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Oysa 1986 yılı Bütçe Tasarısı ile birlikte Meclis'e sunulan «vergi paketi»nin böyle bir amacı gerçekleştirme kaygısı taşımadığı görülmektedir.

Olağanüstü boyutlara ulaşan vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığı sonucu, devletin vergi gelirleri olarak GSMH'den aldığı pay 1978 yılında yüzde 19.1 iken, 1984 yılında yüzde 13 olmuştur. 1985 yılında bu payın aynı oranda gerçekleşmesi beklenmektedir. Öte yandan 1984 yılında bütçe açığı 474 milyar lira olmuş, bütçe açığının GSMH'ya oranı yüzde 2.6 oranıyla son dört yılın en yüksek değeri olmuştur. 1985 yılında ise kamu finansmanı bunalımının özellikle hızla genişleme eğilimi gösteren bütçe açıklarının kaygı verici boyutlara ulaşacağı beklenmektedir.

Bu çerçevede, yaklaştırmaya çalışılan vergi düzenlemelerinin ücretli lehine olduğunu ve bu kesimin kazançlı çıkacaklarını söylemek mümkün değildir.

1980 sonrasının vergi politikaları, sözkonusu dönemde uygulanan vehalen sürdürülen ekonomik programın ana hedefine uyumlu olarak gelişmiştir. Yani dışa açılma politikası kapsamında; talebi kısarak satılabilir ürünü dışarıya ihraç etme amacıyla ücretlilerin satın alma gücünü düşürmek, bu yolla gelir dağılımını bozmak gerekiyordu. Bunu gerçekleştirmenin araçları arasında vergi politikası da vardır. Ücret artışları içinde değerlendirilen vergi indirimleri ve vergi iadesi sonucu, üretim içinde işçilik maliyeti düşürülmüş ve dışa açılma için gerekli «ucuz işçilik» sağlanarak ihraç fiyatlarının düşürülmesi desteklenmiştir. Öte yandan KDV gibi dolaysız ve ihracatta otomatik olarak düşürülebilen bir vergi de yürürlüğe girmiştir. Vergi gelirleri içinde de ağırlık vasıtalı vergiye kaydırılmıştır.

Şimdi gündeme getirilen «vergi reformu» ile, gelir vergisi tarifeleri değiştirilmekte ve ilk dilim 3 milyona çıkarılmaktadır. Çalışanların çoğunluğunun ve hele asgari ücretlinin yıllık kazancının bir milyonun altında kaldığı gözönünde tutulursa bunun ücretliler için pek önemli olmadığı ortaya çıkmaktadır. Oysa bu alanda getirilmesi gerekli düzenleme, dilimin genişletilmesi değil, dilimlere uygulanan oranın düşürülmesidir. Yoksa sözkonusu değişiklikle asgari ücret almakta olan bir kişi ile yıllık kazancı 3 milyon olan kişi aynı oranda vergilendirilecektir. Oysa bu alandaki gerçek iyileştirme asgari ücretin vergi dışı bırakılmasıdır. Öte yandan düşük gelir gruplarının geçim indeksi içinde yer alan ihtiyaç maddelerinin dolaylı vergilerden asgari ölçüde etkilenmeleri için gereken özen gösterilmelidir.

1986 YILI BÜTÇE VE PROGRAMI

TBMM'ne sunulan «1986 Yılı Bütçesi» ile, resmî gazetede yayınlanan «1986 Yılı Programı» sürdürülmekte olan ekonomik politika çerçevesinde hazırlanmıştır. Buna göre; sermaye birikimi özel büyük sermaye eliyle gerçekleştirilmesi, kamu kesiminin sınırlandırılması, devlet yatırımlarının toplam yatırımlar içinde azaltılması, sosyal amaçlı harcamaların düşük tutulması, gelir dağılımına köklü müdahalelerin yapılmaması bir yana, daha da bozucu, işsizliğe kesin çözümler getirmeyen politikalar sürdürülmektedir.

1986 yılı için öngörülen enflasyon oranı yüzde 25'tir. Bütün hesaplar buna göre yapılmıştır. Oysa 1985 yılı için de hedeflenen oran aynı olmuştur ve bugün fiyat artışının bunun çok üstünde gerçekleştiği görülmekte ve kabul edilmektedir.

Öte yandan, 1986 yılı Ekonomik Programında, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri doğrultusunda hazırlandığı belirtilerek gelişmeler ve hedefler açıklanmaktadır. Çalışma hayatı ile ilgili bölümde; «1985 Yılı Çalışma Hayatında» serbest toplu pazarlık düzeninin «bütün müesseseleri ile işletildiği bir yıl olmuştur.» görüşüne yer verilmiştir. Aynı bölümde, asgari ücret ve ücretlerin satınalma gücünü koruyan gelişmelerin temin edildiği de belirtilmektedir. Aslında gerek «asgari ücret» ve gerekse «fiyat-ücret alanmdaki gelişmeler» ile ilgili bölümler bu görüşlerin ve verilerinin mağlaklıkları ile tutarsızlığını ortaya koymaktadır.

İzlenmekte olan ekonomik politikanın kendi doğrultusunda başarılı olmasının temel ve vazgeçilmez şartlarından olan işçi hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması tutumunun sürdürüleceği resmi raporlarda açıkça ortaya konulmaktadır. Geçmişte uygulanan ve çalışanlar aleyhine olduğu iyi bilinen senaryolar, 1986 yılı için yeniden sahnelenmek istenmektedir. 1985 yılındaki ekonomik ve sosyal durumu tesbit ve değerlendiren görüşlerin gelecek yıl yürütülecek politikalara egemen olacağı açıktır. Sözkonusu politikalara rağmen, genel olarak ülke ekonomisi ve buna bağlı olarak çalışanların gelir ve refah düzeyleri yetkililer tarafından «toz pembe» gösterilmek istenmektedir. Çalışanların içinde bulundukları gerçekleri ters-yüz etme çabalarının başarılı olması, bir bakıma sözkonusu politikanın devam etmesini de sağlayabilecektir.

Osman Nuri TEKMAN
TÜRK-İŞ Sosyal Güv. Uzm.

Sosyal Yardım Zammı

Sosyal güvenlik uygulamasında eşitlik aranan bir dönemde «Sosyal Yardım Zammı» bu amacı sağlamaktan uzaktır...

506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa 2422 Sayılı Kanun ile eklenen ve 2795 Sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile değişik «Sosyal Yardım Zammı» başlığını taşıyan ek Madde 5'in (a) fıkrası, 251 sayılı KHK'nın 1 inci maddesi ile değiştirilmiştir.

Fıkranın değişik şekli aynen şöyle :

«506 Sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine göre iş kazaları ile, meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir veya aylık alanlar ile 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre aylık alanlara her ay sosyal yardım zammı olarak 12.919,- lira ödenir. Sosyal yardım zammı miktarı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca artırılabilir.

Bu ödemeler, Kurumdan gelir veya aylık ödemesine imkân veren dosyalar esas alınarak yapılır.»

Fıkranın bu değişikliğine göre, 2795 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu getirilen «T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre bağlanan emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenen sosyal yardım zammında yapılacak değişiklikler, bu madde uyarınca ödenmekte olan sosyal yardım zammında aynı oranda yansıtılır» hükmüne dayanan ve 6 da 5 oran bağıntısı, KHK'nin yürürlüğe girdiği 13.11.1985 tarihinden itibaren ortadan kaldırılmıştır.

Bu fıkra hükmüne göre ödenecek sosyal yardım miktarı bundan böyle Bakanlar Kurulunun takdirine kalmıştır.

Bağıntının kalkması sonucu yapılacak artışlar, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişiklikler itibariyle bağıtlanan emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenen sosyal yardımda 1 Ocak 1986 tarihinden sonrası için belirlenecek miktara göre 6'da 5 oranına nazaran daha düşük olabileceği gibi, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişiklilerine uygun bağlanan emekli, adi malûllük, vazife malûlllüğü, dul ve yetimlere ödenecek olan sosyal yardım zammına eşit veya ondan daha yüksekde olabilir.

Sosyal Güvenlik kuruluşlarımız arasında eşitlik sağlanması istenilen bir dönemde, Sosyal Sigortalar Kanununa göre, yaşlılık, malûllük, ölüm aylığı alanlarla, sürekli işgörmezlik veya ölüm geliri alan hak sahiplerine 1 Ocak 1986 tarihinden itibaren ödenecek sosyal yardım zammının, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre bağlanan emekli, adî malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenecek sosyal yardım zammı miktarında teklif olunması ve teklifin de Bakanlar Kurulundan aynen çıkması, Anayasamızın eşitlik ilkesi açısından olumlu karşılanırdı.

Oysa, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre bağlanan emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara 1.1.1986'dan itibaren ödenecek sosyal yardım zammı 18.500.— TL. olduğu halde, 10 Aralık 1985 günü 18954 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 5.12.1985 gün 85/10111 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Sosyal Sigortalar Kanununa göre hak sahiplerine ödenmekte olan sosyal yardım zammı miktarı 1.1.1986 tarihinden itibaren 16.000.— TL. olarak tesbit edilmiştir.

Bu miktar 251 Sayılı KHK ile yapılan değişiklikten önceki hükme göre bulunacak miktar olan 15.417,— TL dan, yanlızca 583 TL farklıdır ve yine T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre bağlanan emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenecek sosyal yardım zammı ile Sosyal Sigortalar Kanununa göre ödenecek yaşlılık, malûllük, ölüm aylıkları ve sürekli işgörmezlik gelirleri ile ölüm gelirleri arasında sosyal yardım zammında 2.500.— TL. bir fark bulunmaktadır.

Bu fark 1.7.1986 da artacak olan sosyal yardım zamları arasında da aynen korunmaktadır.

İş Kazası, Yorgunluk ve Performans

Doç. Dr. Kuvvet LORDOĞLU
Uludağ Üniversitesi

«İktisadi gelişme ve teknik ilerlemenin çalışan üzerine getirdiği yükleri ele almak oldukça kapsamlı bir çalışmanın ürünü olacaktır. Çünkü çalışan sadece çalışma koşullarından değil, çalışma dışı bir dizi unsurdan etkilenen karmaşık bir yapıya sahiptir. Ancak biz çalışmanın getirdiği yük üstünde duracağız. Bu yükün çalışana maliyeti çalıştırandan daha fazla olmaktadır. Sonuç sadece üretim düşüşü ve kalite bozukluğuna yol açmış olsaydı sorunun çözümünde daha fazla yol almak mümkün olabilirdi. Oysa çalışma koşulları en geniş anlamda çalışanın çevresi, üretim ilişkileri, aldığı ücret, çalışma sürelerini içeren bir alana yayılmıştır.»

ULUDAĞ Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Kuvvet LORDOĞLU geçen sayımızda birinci bölümünü sunduğumuz incelemesinde çalışmanın çalışana maliyeti ve getirdiği yük konusundaki tesbitlerine bu değerlendirme ile başlamıştı... Bu sayımızda incelemenin ikinci bölümünü sunuyoruz.

Çalışma Saatleri ile iş kazaları oluşu arasındaki ilişkiyi SSK verilerinden hareket ederek açıklarsak benzer bir gelişmenin tüm iş kazaları için ortaya çıktığı görülmektedir (4).

TABLO IX İŞ Kazası Oluş Saatleri (*) (1983)

İş Saati	İş Kazası	%
1. İş saati	31.933	21
2. İş saati	25.535	17
3. İş saati	17.814	12
4 İş saati	16.453	11
5. İş saati	8.927	5
6. İş saati	8.927	6
7. İş saati	11.689	7
8. İş saati	14.344	9
Bilinmeyen	6.477	4
Toplam	**142.619**	

İş kazalarının gece ve fazla çalışma sırasında önemli değişme gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

KAZALARIN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Kazaların cinsiyete göre dağılımı ise araştırılan işletmede başka bir gerçeği ortaya koymaktadır. Elimizdeki sayısal verileri cinslere ve saatlere ayırma imkânımız olamadığı için hangi saatlerde kadın veya erkek işçilerin daha fazla iş kazası yaptıklarını bilemiyoruz. Ancak toplam verilerden hareketle 1984 yılında 47 iş kazasının kadınlar tarafından 118 iş kazasının da erkekler tarafından yapıldığı anlaşılmakta. Çalışan kadın - erkek sayılarına oranlandığı zaman işletme ölçeğinde kadınların kazaya uğrama oranı % 3 erkeklerde % 6 civarındadır. İş kazalarında ülkemizde son oniki yılın ortalaması yüzde 8 olduğuna göre işletmedeki kaza oranının hem erkekler hem de kadınlar için bu oranın altında olduğu görülmektedir.

KAZA SIKLIK ORANI

İş kazası nedeniyle katlanılan iş günü kaybı Tablo VI da gösterilmişti. İşyerinde çalışan işçi sayısına oranla tüm çalışılan saatler içinde kayıp saat oranı yüzde 05 civarındadır. Kazaların tekrarlanma yada sıklık oranını bulmak için «kaza sıklık oranı eşittir yıllık kaza sayısı çarpı 1.000.000 bölü yıllık net çalışma saati» formülünden yararlanıyoruz. (5).

İşletmede ortalama 3463 kişi çalışmakta günde ortalama 7.5 saat ve yılda (1984) 303 gün çalışıldığına göre;

7463 X 7,5 X 303 = 7.869.667 Toplam iş saati

TABLO X Gece Çalışması ve Kaza Adedi (*) (1984)

Saatler	18	19	20	21	22	23	24	2	5	6	7
Kaza adedi	4	2	6	2	5	3	2	4	1	3	2

Kayıp sürelerin (İstirahat ve İş göremezlik) saat olarak 50.323 olduğu (13140 + 37183) esas alınırsa,

Kaza sıklığı :

$$KS = \frac{166X1.000.000}{7.819.334} = 21.22 \text{ dir.}$$

Bu oran bir yıl içinde herbir milyon saatlik çalışma için 21 tane iş kazası meydana geldiğini göster-

mektedir. Aynı oran Bursa için değerlendirildiği zaman kaza sıklığı 3? olarak bulunmuştur (*)

4 — ÇALIŞMA VERİMLİLİĞİNE İLİŞKİN VERİLER (**)

Çalışma koşullarının çalışanın verimi üzerinde etkili olduğunu biliyoruz. Çalışma verimini belirleyen unsurları üç grupta toplayabiliriz.

a) İş ortamı,
b) Yapılan işin niteliği,
c) Çalışanın işe uyumu.

İş ortamı ile açıklanan çalışanın işi yapmak için bulunduğu fiziksel ve kimyasal çevreyi kapsamaktadır. Fiziksel veya kimyasal çevre çalışanın bağımsız olarak uğradığı hastalık ve kazaların da nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Gürültülü, kötü aydınlanmış veya çok sıcak bir çevrenin sadece çalışanın sağlığı yönünden değil, yapılan işin de verimi açısından önem taşıdığı yapılan farklı çalışmalarla ortaya konmuştur. (6).

Yapılan işin özellikleri çalışma verimini çalışandan — bir ölçüde— bağımsız olarak etkileyecektir. Örneğin, iş için istenen standartlar var mıdır? Çalışma grup halinde mi yoksa tamamen bağımsız bir şekilde mi gerçekleşmekte, kalite ve güvenlik gibi farklı konular çalışma sırasında işe bağlı birer etken olarak ortaya çıkacaktır. Burada yapılan işe bağlı olarak ele alınması gereken birbirinden farklı teknikler bulunmaktadır. Uygulanan teknoloji, yönetim kademesinin işin yapılmasındaki genel eğilimleri ve nihayet sendikanın üyeleri açısından yönetimden talepleri bir bütün içinde değerlendirildiğinde ilişkiler oldukça karmaşık bir yapıya oturacaktır.

Çalışan yaptığı işin özelliklerinden etkilenirken, tepkilerini de belirli bir dönem içinde gösterir. Çalışanın işten bıkkınlık duymayı ilgisizlik ve işe devamsızlığı bu tepkilerin en belirgin olanlarıdır. Bu yönüyle işin çalışana uyarlanması önem taşıyacaktır.

Yapılan işin fiziki olarak çalışanla (boy, ağırlık veya diğer vücut ölçüleri cinsinden) uyumu, işe bağlı sinyallere çalışanın verdiği tepkilerin hızı, işin başlangıcında deneme sürelerinin olup olmayışı işe gösterilen uyuma bağlı olarak değişecek göstergelerdir. Verilerin değerlendirilmesinde çalışanın çalışma koşulları gibi çalışma dışı koşullarında etkili olacaktır.

Burada araştırılan işletmenin sadece bir Hazır Giyim atölyesinin verileri sunulmuştur. Verimlilik unsurunu sadece birim zamandaki üretim artışı olarak ele almak kısır tartışmalara yol açabilir. Kuşkusuz verim artışının ölçülebilmesi önemlidir, ancak değerlendirilen yada değerlendirilmesi gereken etkenler yukarda bir kısmını sıraladığımız farklı unsurları da kapsamalıdır.

Hazır Giyim atölyesinde ceket ve pantolon yapımında farklı iş grupları bulunmaktadır. Değerlendirme klasik pantolon operasyonları esnasında gerçekleşen işleri ve standartları sunmaktadır. Çalışanların saatlere göre standart (istenen üretim) seviyelerinden sapmaları açık olarak izlenmektedir.

Klasik pantolon operasyonu olarak gruplanan 25 farklı işlem için 53 kişi çalışmaktadır. Her işlem için istenen üretim miktarından negatif sapma ortalama yüzde 23 dür. İstenen üretime ulaşan yada üstüne çıkan işlem grubuna rastlanmamıştır. Bu nedenle istenen üretim standartlarında bir şişkinlik bulunduğu sanılmaktadır.

Pantolon operasyonlarının gerçekleşmesi her işlem için ortalama iki çalışana ihtiyaç göstermektedir. Standart üretim miktarından sapmalara tüm çalışanlarda rastlanmakta. Ancak üretim düzeylerinde saatlere göre büyük değişme görülmemektedir. Bununla beraber yedi kişide saat başına üretim miktarından en fazla sapmaya sabah 9-12 saatleri arasında rastlanmıştır.

Öte yandan standart üretim miktarından en önemli sapmaların iş saati bitiminde veya fazla çalışma saatleri sonunda toplandığı gözlenmektedir. Aşağıdaki tablo fazla çalışma saatlerinin son yarım saatlik bölümünde bazı operasyonların standart üretim miktarını ve gerçekleşen üretim seviyelerini yansıtmaktadır.

Saatlere göre oldukça düzenli dağılan üretim miktarları fazla çalışma süresinin son yarım saatlik bölümünde aşağıdaki tabloda gözüken ve ortalama yüzde 42.5 luk istenen üretimden sapma görülmektedir. Yani istenen üretimin sadece yüzde 58'i ancak son yarım saatte gerçekleşmektedir. Oysa yorgunluk unsurunun gün boyu dağıldığı sekiz saatlik süre içinde standart üretimden ortalama sadece yüzde 20 lik bir seviyedir. Çalışanların istenen üretimi gerçekleştirdiği hallerde prim alması sözkonusudur. Yani istenen üretimden sapmalar çalışanın alacağı ücreti negatif bir şekilde etkiliyecektir. Bu bile yorgunluk yada diğer nedenler üretim düşüşünü engelliye-

TABLO XI — Fazla Çalışma Esnasında Ortaya Çıkan Standart Üretimden Sapmalar
(14.2.1985 Saat : 19 - 19.30)

Operasyon	İst. Üretim	Gerçekleşen	Sapma %	N. Saat Sapma %
13 Nolu Op. (2 işçi)	54 Birim	33	39	17
14 Nolu Op. (2 işçi)	38 Birim	24	36	21
15 Nolu Op. (3 işçi)	63 Birim	12	81	15
16 Nolu Op. (3 işçi)	67 Birim	36	47	33
19 Nolu Op. (4 işçi)	54 Birim	42	23	14
25 Nolu Op. (1 işçi)	45 Birim	30	34	28
4 Nolu Op. (3 işçi)	56 Birim	21	62	24
10 Nolu Op. (3 işçi)	57 Birim	47	18	9

memesi oldukça ilginç görülmektedir.

Öte yandan çalışanların 1984 yılı içinde sadece incelenen bölüm içinde izin için aldıkları 79243 saatin dışında, hastalık nedeniyle de 50178 saat çalışma dışı geçmiştir. Yıl içinde ortalama kayıp her ay 10785 saatdir. Buradan da kayıp işçi saatinin çalışma sürelerinin % 12.3 ü gibi yüksek bir oranını oluşturduğunu görmekteyiz.

Kısaca işin çalışan üzere yüklediği sıkıntının tepkileri izinlerin artması ve üretim düşüklüğü gibi dolaysız bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Sadece elimizdeki veriler değerlendirildiğinde böyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Oysa çalışanın devamsızlık, işe ilgisizlik, meslek hastalığı, can sıkıntısı, uykusuzluk gibibir dizi tepkisi de işe bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

---

(4) Kazalardan Korunma, a.g.e. s:17

(*) Tabloya dahil edilmeyen, 8 saatin üzerindeki iş kazaları toplamı 2.677 dir.

(**) Yıl içerisindeki gece çalışmasında saat 1.00, 3.00 ve4.00 de iş kazasına rastlanmamıştır. Saat 17.00 ile 17.15 arası dinlenme süresidir.

(5) Kazalardan Korunma, a.g.e. s: 22

(*) Bursa ili içinde ortalama 100.000 sigortalı işçi bulunmakta, SSK verilerine göre 1983 yılında toplam 7213 iş kazası ve 99816 gün kayıp olarak belirtilmiş, hesaplama bu verilerden hareketle bulunmuştur.

(**) Bu bölüme ait verilerin tümü araştırılan işletmenin Hazır Giyim Bölümünden elde edilmiştir. İşin verimini belirleyen unsurların araştırmanın yapıldığı bölümdeki sonuçları sadece gözleme ve alınan bilgilere dayalı kalmıştır. Yapılan anket ise tesadüfi örneklemeyle seçilen 12 işçi üzerinde uygulanmıştır.

(6) Bu konuda Bkz. H. Desoille, La Medecine du travail, 1976 M. Montmollin «Les Systemes Hommes-Machines», 1967, J.M. Faverge «L'organisation Vivante» 1970, A. Ripon «La qualité de la vie detravail», 1983.

Haberler

TÜRK-İŞ/DGB SÜREKLİ SENDİKA KOMİSYONU TOPLANDI

1980 yılındaki siyasi gelişmeler üzerine ara verilen TÜRK-İŞ ve Alman Sendikalar Birliği (DGB) arasındaki «SÜREKLİ SENDİKA KOMİSYONU TOPLANTISI», 5 Aralık tarihinde İstanbul'da yapıldı.

Beş yıllık bir aradan sonra yeniden toplanan TÜRK-İŞ/DGB Sürekli Sendika Komisyonunda, Federal Almanya'da bulunan Türk İşçilerinin ve aile bireylerinin çeşitli sorunları görüşüldü.

Toplantıyı bir konuşmayla açan Genel Başkan Şevket YILMAZ, işçi sorunlarını dile getirirken, «Türkiye ile AET arasında imzalanan anlaşma gereğince 1986 yılı sonlarında Türk İşçileri için doğan AET ülkelerinde «SERBEST DOLAŞIM HAKKI» noksansız uygulanmalı ve bu konu pazarlık haline getirilmemelidir.» dedi.

İşçi çocuklarının gerek Almanya'da gerekse dönüş sonrası Türkiye'deki temel ve mesleki eğitim sorunlarına da beklenen ağırlığın verilmediğine dikkati çeken Genel Başkan YILMAZ, diğer önemli sorunlar gibi bu sorunun hallinde de iki sendikal kuruluşun işbirliği yapmasının faydalarına değindi.

DGB Heyetine başkanlık eden DGB Yönetim Kurulu Üyesi S. BLEICHER de, Genel Başkan Şevket YILMAZ'ın görüşlerine katıldıklarını ve iki kuruluşun bundan sonra daha sıkı işbirliği yapması için çalışacaklarını belirtti.

BLEICHER, serbest dolaşım hakkına prensip olarak saygı duyduklarını fakat bu hakkın tüm Türk İşçileri yerine, ekonomik nedenlerle şimdilik sadece Almanya'da çalışan Türk işçilerine ve onların aile fertlerine tanınmasından yana olduklarını söyledi.

Üç gün süren komisyon toplantıları sonunda ortak bir basın bildirisi hazırlanarak, alınan kararlar hakkında kamuoyuna bilgi verildi.

TÜRK-İŞ'in dış ilişkilerinde önemli bir aşama sayılan bu konuyla ilgili geniş haberimizi, dergimizin gelecek sayısında bulacaksınız.

EĞİTİM'DE YOĞUN ÇALIŞMALAR DEVAM EDİYOR

TÜRK-İŞ Eğitim Merkezi çeşitli düzeylerde seminer çalışmalarını sürdürüyor. Kasım ayı içinde sendikacılık ihtisas eğitimi, şube yöneticileri mevzuat eğitimi, işçi sağlığı ve iş güvenliği seminerleri, genç ve kadın işçiler seminerlerinde toplam 340 yönetici eğitime tâbi tutuldu. Seminerler Samsun Bursa, Ankara illerimizde yapıldı.

Eğitim çalışmaları Aralık ayında da yoğun bir tempoda sürdürülecek. Aralık ayı çalışmaları içinde 16/20 Aralık tarihlerinde Samsun Eğitim Sitemizde yapılacak olan «Teknisyenler Eğitimi» önem taşıyor Bu çalışmada göze ve kulağa hitabe-

☞

den eğitim araç ve gereçlerinin kullanılması ve eğitimde uygulanması ele alınacak. 23/25 Aralık tarihlerinde ise Uluslararası Gençlik Yılı nedeniyle İzmir'de bir sempozyum düzenlenmiş bulunuyor. Sempozyumda genç işçilerin sorunları değerlendirilecek. Sendika üst düzey yöneticileri, üniversite öğretim üyeleri, Kurumlar ve Bakanlıklar temsilcilerinin katılacakları seminerde TRT yöneticileri, sosyal politikacılar ve basın mensupları da görüşlerini açıklayacaklar.

PETROL-İŞ VE AĞAÇ-İŞ GREVLERİ BAŞARI İLE SONUÇLANDI

PETROL-İŞ Sendikası'nın Birleşik Alman İlaç Fabrikaları Türk Anonim Şirketi'nde başlattığı grev ile Ağaç-İş Sendikası'nın İzmir'de kurulu Selolit Lif Fabrikası'nda 20 Şubat 1985'den bu yana sürdürdüğü grev başarı ile sonuçlandı.

Petrol-İş Birleşik Alman ilaç fabrikasındaki greve «iş güvencesinin sağlanması» amacıyla başvurmuştu. İşverenin grevin ertelenmesini sağlama girişimleri, Petrol-İş'in sistemli çabaları ile sonuçsuz kaldı ve 17 Eylül günü başlayan grev işçilerin iş güvencesi sağlanarak sonuçlandı.

Ağaç işkolunda lif levha fabrikasında 99 işçinin dokuz aydır sürdürdüğü grev de, tarafların ortalama yüzde 42-45 oranında ücret zammı üzerinde anlaşmaya varmaları ile kaldırıldı.

LİKAT-İŞ GENEL BAŞKANI AHMET KURT : YÖNETİMİN HEDEFİ İŞÇİYİ GÜÇSÜZ DURUMA SOKMAK...

LİKAT-İŞ Sendikası'nın Ankara'da düzenlediği temsilci eğitimi seminerinde konuşan Likat-İş Genel Başkanı Ahmet Kurt «... bu Yönetimin amacı işçiyi ve sendikasını ağır koşulları altında süratle güçsüzlendirmek ve bu şartlarda Türkiye'de artık hiçbir şey yapılamaz imajını sistemli ve kararlı bir şekilde yerleştirmektir...» dedi.

1985 yılında «en büyük Patron» olarak nitelediği Hükümetle kamu kesiminde yaptıkları iki büyük sözleşmede bu görüşünün bir kat daha kuvvetlendiğini bildiren Likat-İş Genel Başkanı Kurt sözlerini şöyle sürdürdü :

«Ben derim ki, «Bu Yasalarla toplu sözleşme ve grev yapılamaz» feryadının hiçbir meselemizi çözümlemediği artık anlaşıldığına göre, bu faydasız şikayet ve sızlanmaları bir kenara bırakalım da «mevcut olumsuz koşullar içinde ne yapabiliriz ve nasıl bir çıkış yolu bulabiliriz» sorusuna çözümler aramağa çalışalım. Yoksa, bu beğenmediğimiz durumu kabullenmek anlamına gelir ki, bu herşeyden önce varoluş nedenimize aykırıdır.

Türk Sendikacılığının kötü kötü günler yaşadığı kuşkusuz. Böyle dönemlerde hepimize düşen tarihi görev ve sorumluluklar var. Hele, hele bir toplumda yöneticilik göreviniz varsa, bu görev ve sorumluluklar çok daha anlamlı ve vazgeçilmez unsurlar haline dönüşür.

Kaldı ki, sizlerin önemli bir avantajınız da toplumla daima yan, yana ve iç içe olmanızdır.

Bu avantajdan yararlanarak, Türk çalışma hayatının içinde bulunduğu buhranı, işçiye karşı takınılan olumsuz tutumu, işçi aleyhindeki sosyo-politik program ve ekonomik yöntemleri, sistemli ve kararlı bir şekilde yürütülen sendikacılığı yıpratma politikalarını, ve diğer olumsuzlukları üyelerimize anlatmak suretiyle onları uyarıp yönlendireceğiz.

Birinci görev ve sorumluluğumuz budur. İkincisi de, beğensek de beğenmesek de bir yandan mevcut yasaların elverdiği ölçüde haklarımızı savunurken, diğer yandan Yasal düzenlemede köklü değişiklikler yapılması yolundaki haklı mücadelemizi sonuna kadar sürdürmektir.»

● ICFTU Yönetim Kurulu 18/19 Aralık 1985 günlerinde Brüksel'de toplanacak. Yönetim Kurulu gündeminde bu dönem «Kıbrıs» var. ICFTU Genel Sekreteri J. Vanderveken Kıbrıs'ta Türk-Sen ve Rum Sendikaları ile yaptığı görüşme sonuçlarını Yönetim Kurulu'na açıklayacak.

● İngiliz Maden İşçileri Sendikası'nın 27 bin üyesinden 17 bin 750'si yapılan oylamada yeni bir sendika kurulması kararını aldı. Nottinghamshire'de yapılan oylama, komünistlikle suçlanan Maden İşçileri Sendikası Genel Başkanı Arthur Scargil'i hedef alıyor. Scargil maden grevinin başarısız olmasıyla da suçlanıyor. Bu bölgedeki işçiler 1926 yılında yapılan genel grev sonrasında da ayrı bir Örgüt kurma yoluna gitmişlerdi.

● Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası (AĞAÇ-İŞ) olağanüstü genel kurul yaptı. Temel işçi sorunlarının tartışıldığı genel kurulda yönetim kurulunda da değişiklik oldu ve Mustafa Sayın Ağaç-İş Genel Başkan Yardımcılığına getirildi.

● Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Kasım 1985'de toplanan Yönetim Kurulu'na sunulan raporda Türkiye'de sendikal hak ve özgürlüklerin korunmadığı yolundaki ILO görüşü tekrarlandı ve Türk Hükümetinden Türkiye tarafından 1951'de tasdik edilmiş bulunan 98 sayılı sözleşme gereklerine uyması istendi. ILO Yönetim Kurulu 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda yapılması düşünülen değişikliklerin daha önce Türk Hükümetine ulaştırılan ILO görüşü çerçevesinde gerçekleşeceği yolundaki inancını koruduğunu bildirdi.

AYIN İÇİNDEN

Kasım ayı içinde Türk-İş'te toplantılar birbirini izledi. 5 Kasım 1985'de Ankara'da düzenlenen bir panel/konferansda tarım ve orman işçilerinin sorunları tartışıldı. 18/19 Kasım günleri Türk-İş il ve bölge temsilcileri, üye sendikalar genel Teşkilatlandırma Sekreterleri toplandı. 27 Kasım'da TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu üyeleri (üstte ve solda), işçi ve sendikacı kökenli milletvekilleri ve Türk-İş Daimi Mevzuat Komisyonu üyeleri ile yapılan ortak toplantıda temel işçi sorunları ele alındı. Türk-İş Genel Sekreteri M.Sadık Şide 28 Kasım tarihinde toplanan Başkanlar Kurulu'nun kararlarını basın toplantısında açıkladı. (Sağda)

TÜRK İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

	TÜRK-İŞ Gen. Bşk. : **ŞEVKET YILMAZ** Bayındır Sok. No : 10 Telf. : 33 31 25 - 26 27 28/29 ANKARA	**14**	**DOK GEMİ-İŞ** Gen. Bşk. : **NAZIM TUR** Büyük Langa Fabrika Sok. No. 13 Telf. : 526 88 96 - 527 86 92 Yenikapı/İSTANBUL
01	**TARIM-IŞ** Gen. Bşk : **ZEYNEL IRMAK** Necatibey Cad. 22 Telf. : 29 56 86 - 87 Sıhhiye/ANKARA	**15**	**YOL-İŞ** Gen. Bşk. : **BAYRAM MERAL** İzmir Cad. 22/25 Telf. : 18 05 95 - 25 78 64 - 25 38 07 ANKARA
02	**TÜRKİYE MADEN-İŞ** Gn. Bşk. **MUSTAFA ORHAN** Strasburg Cad. 7/3-4-5 Sıhhiye/ANKARA Tel. : 29 75 22 - 29 17 32 - 30 22 15 - 30 22 16	**16**	**TES-İŞ** Gen. Bşk. : **ORHAN ERÇELİK** Meşrutiyet Cad. Karanfil Sok. 34 Telf. : 34 49 87 - 88 - 89 / 18 58 99 Bakanlıklar/ANKARA
02	**GENEL MADEN-İŞ** Gn. Bşk. : **MEHMET TEZER** Mithatpaşa Cad. Okul Sok. Telf. : 2002 ZONGULDAK	**17**	**TEZKOOP-İŞ** Gen. Bşk : **KENAN GÜRBÜZ** Necati Bey Cad. Sezenler Sok. 2/16 Telf. : 29 67 97 - 29 47 99 Sıhhiye/ANKARA
03	**PETROL-İŞ** Gn. Bşk. : **CEVDET SELVİ** Yıldız Posta Cad. Evren Sitesi D Blok Telf. : 167 46 86 Gayrettepe/İSTANBUL	**17**	**KOOP-İŞ** Gen. Bşk. : **AHMET BALAMAN** İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sok. 15/11 Telf. : 30 08 55 - 29 44 80 Yenişehir/ANKARA
04	**TEKGIDA-İŞ** Gen. Bşk : **ZEKİ GEDİK** 4. Levent Konaklar Sok. Telf. : 164 49 96 - 97 - 98 Levent/İSTANBUL	**18**	**TÜMTİS** Gen. Bşk. : **İbrahim Uzun** Selim Paşa Sok. Tümtis Sarayı No. 62 Telf. : 526 72 32 - 33 Aksaray/İSTANBUL
05	**ŞEKER-İŞ** Gen. Bşk. : **YAŞAR DOĞUALP** Karanfil Sokak 59 Telf. : 18 42 73 - 74 - 75 Bakanlıklar/ANKARA	**19**	**DEMİRYOL-İŞ** Gen. Bşk. : **MEHMET ACİDERELİ** Necatibey Cad. Sezenler Sok. 5/4 Telf. : 29 56 70 - 71 Sıhhiye/ANKARA
06	**TEKSİF** Gn. Bşk. : **ŞEVKET YILMAZ** Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sok. No. 1 Kat : 5 - 6 Telf. : 31 21 70 - 71 - 72 - 73 - 74 ANKARA	**20**	**TÜRKİYE DENİZCİLER** Gen. Bşk. : **EMİN KUL** Rıhtım Cad. Çıracı Sok No. 7 Telf. : 144 48 38 - 149 56 29 Tophane/İSTANBUL
07	**DERİ-İŞ** Gn. Bşk. : **YENER KAYA** Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Telf. : 522 19 89 - 526 28 65 Aksaray /İSTANBUL	**21**	**HAVA-İŞ** Gen. Bşk. : **İBRAHİM ÖZTÜRK** İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Telf. : 572 25 98 - 572 35 27 Bakırköy/İSTANBUL
08	**AGAÇ-İŞ** Gen. Bşk. : **GÜRAL ERÇAKIR** Necatibey Cad. No. 20 Telf. : 29 53 95 - 29 08 27 Sıhhiye/ANKARA	**22**	**LİKAT-İŞ** Gen Bşk **AHMET KURT** Necatibey Cad. Sezenler Sok. 4/5 Telf. : 30 21 82 - 83 Sıhhiye/ANKARA
09	**SELULOZ-İŞ** Gen. Bşk. : **RÜSTEM KILIÇ** Ömer Ağa Mah. Hürriyet Cad. Işılay Apt. Kat : 1 Telf. : 11899 - 11806 - 11726 İZMİT	**23**	**HABER-İŞ** Gen. Bşk. : **TURAN ÇAĞLAR** Necatibey Cad. Sezenler Sok. 1/14 Telf. : 30 22 60 - 29 36 12 Sıhhiye/ANKARA
10	**BASIN-İŞ** Gen. Bşk. : **ALI EKBER GÜVENÇ** Necatibey Cad. 20/7 Telf. : 30 29 08 Sıhhiye/ANKARA	**24**	**SAĞLIK-İŞ** Gen. Bşk. : **MUSTAFA BAŞOĞLU** Necatibey Cad. 23/9-10 Telf. : 30 25 41 - 42 - 44 Sıhhiye/ANKARA
11	**BASİSEN** Gen. Bşk. : **METİN TIRYAKİOĞLU** İstiklâl Cad. 311 - Mısır Han Kat: 4 Oda: 15 Telf. : 149 56 83 - 149 32 64 Galatasaray/İSTANBUL	**25**	**TOLEYİS** Gen. Bşk. : **ŞERVET SOFUOĞLU** Meşrutiyet Cad. 182/3 Telf. : 494 13 83 Şişhane/İSTANBUL
11	**BASS** Gen. Bşk. : **SERVET KAHYAOĞLU** Sümer Sok. 29 Telf. : 30 13 71 - 30 20 28 Demirtepe/ANKARA	**26**	**TÜRK HARB-İŞ** Gen. Bşk. : **KENAN DURUKAN** İnkılâp Sokak 20 Telf. : 34 20 00 Kızılay/ANKARA
12	**TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ** Gen. Bşk. : **TAMER ERALAN** Necatibey Cad. 20 Kat: 4 Telf. : 29 53 91 - 29 53 96 Sıhhiye/ANKARA	**27**	**TGS** Gen. Bşk. : **OKTAY KURTBÖKE** Basın Sarayı Kat: 2 Telf. : 527 85 34 Cağaloğlu/İSTANBUL
12	**KRİSTAL ÇİTSER-İŞ** Gen. Bşk. : **HASAN BASRI BABALI** Sahip Molla Cad. 24 Telf. : 331 00 77 - 331 06 88 Paşabahçe/İSTANBUL	**28**	**TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ** Gen. Bşk. : **HÜSEYİN PALA** Yeni Selim Paşa Sok. 62 Telf. : 526 72 32 - 33 Aksaray/İSTANBUL
13	**TÜRK-METAL** Gen. Bşk. : **MUSTAFA ÖZBEK** Gazi M. Kemal Bulvarı 40/1 Telf. : 29 17 53 - 54 Maltepe/ANKARA		**TÜRK-SEN** Gen Bşk. : **HÜSEYİN CURCIOĞLU** 7 A Şehit Mehmet R. Hüseyin Sok. Telf. : 72 444 Lefkoşe/KIBRIS